

IZMIR DEMOCRACY UNIVERSITY

**SOCIAL
SCIENCES JOURNAL**

IDUSoS

E-ISSN: 2651-5458

Year: 2021

Volume: 4, Issue: 2

İzmir Demokrasi Üniversitesi Adına Sahibi

Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER

İzmir Demokrasi Üniversitesi Rektörü

Editör - Editör Yardımcısı

Prof. Dr. Cevdet Alptekin KAYALI – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Filiz YÜKSEL – Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Alan Editörleri

Doç. Dr. Musa GÖK – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşe DEĞERLİ – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Dilek KARAMAN – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Mizanpaj Editörü

Arş. Gör. Oğuzcan AKDEMİR – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Yayın Kurulu Sekreteri

Arş. Gör. Oğuzcan AKDEMİR – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Arş. Gör. Tuba SARI – İzmir Demokrasi Üniversitesi

“IDUSOS” dergisi elektronik ortamda kör hakemlik sistemi ile yayın yapan, Türkçe ve İngilizce çalışmalara yer veren akademik ve hakemli bir dergidir. Haziran ve Aralık ayları olmak üzere yılda iki kez Ulakbim Dergipark sistemi üzerinden yayınlanmaktadır. Dergide yayınlanan çalışmaların içerikleriyle ilgili tüm sorumluluk yazara/yazarlara aittir.

Makale gönderim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/idusos>

“IDUSOS” is an open-access, double blind peer-reviewed, international online academic research journal published biannually (in June and December). The Journal publishes articles in Turkish and English.

For Manuscript Submission: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/idusos>

BUSAYIDA GÖREV ALAN HAKEMLER REFREES AT THIS ISSUE

Prof. Dr. Nuray GÜMÜŞTEKİN – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Prof. Dr. Murat Emre KARTAL – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Prof. Dr. Sadettin SARI – Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr. Funda ÇOBAN – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa GERŞİL – Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Gonca KUZAY DEMİR – İzmir Demokrasi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gonca KIŞMİR – Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Dilara SÜLÜN – İzmir Demokrasi Üniversitesi

* Hakemler, unvan ve soy isim alfabetik sırasına göre listelenmiştir.

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

1. İçindekiler/Contents

i

ÖRNEK OLAY

Melek CEYLAN, Dr. Sinan CANSIZ, Prof. Dr. Mehmet Fatih ALTAN

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE PROCESS AND ITS IMPORTANCE OF THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM IN PERSONAL CERTIFICATION INSTITUTIONS ACCORDING TO STANDARDS WITH THE CASE OF THE CONSTRUCTION SECTOR

101

Filip NOVAKOVIĆ

TRIALISM – THE ISSUE OF POLITICAL REORGANIZATION OF THE DUAL MONARCHY

TRIALİSM - ÇİFT MONARŞİNİN SİYASİ OLARAK YENİDEN DÜZENLENMESİ KONUSU

130

KİTAP DEĞERLENDİRMESİ

Prof.Dr.A.GülDen DİNİZ ÜNLÜ

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN ASSESSMENT ON ELFRIEDE JELINEK AND NOVEL ANTI-HEROES

146

AMPİRİK ÇALIŞMA

Doç.Dr.Hacer Nurgül Begiç

PROF ERGİN İNAN'IN TUVALİNDEKİ ENTOMOLOJİK İMGELER

ENTOMOLOGICAL IMAGES IN PROF.ERGİN İNAN'S CANVAS

159

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE PROCESS AND ITS IMPORTANCE OF THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM IN PERSONAL CERTIFICATION INSTITUTIONS ACCORDING TO STANDARDS WITH THE CASE OF THE CONSTRUCTION SECTOR

Melek CEYLAN¹
Dr. Sinan CANSIZ²
Prof. Dr. Mehmet Fatih ALTAN³

Özet

Türkiye’de yakın zaman öncesine kadar büyük boyutlu inşaat kazaları yaşanmıştır. Bu sebeple inşaat sektöründe güvenli alanlarda daha verimli çalışmalar gerçekleştirebilmek için nitelikli iş gücü oluşturulması en önemli şarttır. Türkiye’de bütün sektörlerde sertifikalı iş gücünün eksik olması sorunu inşaat sektörlerinde daha belirgin bir şekilde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu eksikliğin en önemli göstergesi kaza oranlarının diğer sektörlerle göre inşaat sektöründe daha yüksek olmasıdır. İnşaat sektöründeki (MYK) Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu Türkiye’de 26 Mayıs 2016 tarihinde başlamıştır. Ülkemizde nitelikli iş gücüyle sektörlerin faaliyet gösterebilmesi için (PBK) Personel Belgelendirme Kuruluşlarında Kalite Yönetim Sisteminin TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygun olarak kurulması ve işletilmesi zorunlu tutulmuştur. Yapılan işin hangi koşullarda, en uygun biçimde nasıl yapılması gerektiğini sağlayacak ve işleri tanımlayan standartlar bulunmaktadır. Bu çalışmada, TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygun olarak hazırlanan Kalite Yönetim Sistemi incelenerek, bu sisteme uygun şartlarda adaylar sertifika sahibi olmaya başladıktan sonra inşaat sektöründe meydana gelen kaza oranlarının yıllara göre azaldığı gösterilmiştir. TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı hakkında, kuruluştaki kurulumu, işleyişi ve içerikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu standarttan akredite olduktan sonra kuruluşlar; (MYK) Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından (USM) Ulusal Meslek Standartları ve (UY) Ulusal Yeterlilikler kapsamında denetlenerek adaylara sertifika verme yetkisine sahip olma süreçleri açıklanmıştır. Çok sayıda sertifikasız çalışan olması sebebiyle çok sayıda çalışana çok kısa sürede sertifika verilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada amaç, Personel Belgelendirme

1 Sorumlu Yazar: Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kalite Yönetimi ve Kalite Güvence Sistemleri Bölümü, Kalite Yönetimi ve Kalite Güvence Sistemleri Anabilim Dalı, melekc@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0019-3936.

2 Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, sinancansiz@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6375-6487.

3 Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı, mehmetaltan@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0961-0115

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Kuruluşlarında Kalite Yönetim Sisteminin önemini ve nitelikli iş gücünün oluşmasındaki yerini inceleyerek Türkiye’de bu uygulamaların gelişmesine katkı sağlamak, kurulacak olan Personel Belgelendirme Kuruluşlarına Kalite Yönetim Sisteminin daha hızlı ve standartlara uygun kurulmasına yardımcı olmaktır. Bu çalışmanın sonucunda, Personel Belgelendirme Kuruluşlarında sürecin doğru şekilde yönetilmesine olanak sağlayacak, standartlara uygun, etkin ve verimli bir Kalite Yönetim Sistemi oluşturabilmeleri amacıyla; TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygun kurulan örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sisteminin uyum matrisi oluşturulmuştur. Standartlara ve yeterliliklere uygun olan bu kuruluşun Kalite Yönetim Sisteminin diğer kuruluşlara yol göstermesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Personel Belgelendirme, Kalite Yönetim Sistemi, ISO 17024, Mesleki Yeterlilikler, Meslek Standartları.

JEL Sınıflandırması: Z0

Abstract

Large-scale construction accidents have occurred in Turkey until recently. For this reason, it is the most important condition to create a qualified workforce in order to carry out more efficient work in safe areas in the construction sector. It can be said that the problem of the lack of certified workforce in all sectors in Turkey is more prominent in the construction sectors. The most important indicator of this deficiency is that the accident rates are higher in the construction sector compared to other sectors. Vocational Qualification Certificate requirement in the construction sector (MYK) started on May 26, 2016 in Turkey. In order for the sectors to operate with a qualified workforce in our country, it is obligatory to establish and operate the Quality Management System in Personnel Certification Bodies in accordance with the TS EN ISO/IEC 17024 Personnel Certification Standard. There are standards that will determine the conditions and how the work should be done in the most appropriate way and define the work. In this study, the Quality Management System prepared in accordance with the TS EN ISO/IEC 17024 Personnel Certification Standard has been examined and it has been shown that the accident rates in the construction sector have decreased over the years after the candidates started to have certificates in accordance with this system. Information about the TS EN ISO/IEC 17024 Personnel Certification Standard, its installation in the organization, its operation and contents are given. After accreditation from this standard, organizations; (MYK) Vocational Qualifications Authority (USM) National Occupational Standards and (UY) National Qualifications (UY) the process of having the authority to issue certificates to candidates is explained. Due to the large number of uncertified employees, it is necessary to give certificates to many employees in a very short time. The aim of this study is to contribute to the development of these practices in Turkey by examining the importance of the Quality Management System in Personnel Certification Organizations and its place in the formation of qualified workforce, and to help the Personnel Certification Organizations to be established to establish the Quality Management System faster and in accordance with the standards. As a result of this study, in order to create an effective and efficient Quality Management System in accordance with the standards, which will allow the process to be managed correctly in Personnel Certification Organizations; The compliance matrix of the Quality Management System of the exemplary Personnel Certification Body established in accordance with TS EN ISO/IEC 17024 Personnel Certification Standard has been created. It is expected that the Quality Management System of this organization, which is in compliance with the standards and qualifications, will guide other organizations.

Keywords: Personnel Certification, Quality Management System, ISO 17024, Professional Competencies, Professional Standards.

JEL Sınıflandırması: Z0

1. GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerde inşaat sektörü ilgili olduğu diğer sektörleri harekete geçirdiği için ülke ekonomilerinin lokomotifi konumundadır. Son yıllarda ülkemizde oluşan büyük boyutlu facialar olduğu gibi farklı türde daha az ölümlü çeşitli kazalar da olmaktadır. İnşaat sektörü kaza oranlarından da anlaşılabilir üzere çalışma alanı olarak en riskli alanlarından. Elbette İnşaat sektöründe kazaların meydana gelmesinin önemli sebepleri bulunmaktadır. Bu sebeplerin en başında niteliksiz iş gücü istihdamı gelmektedir. Ülkemizde inşaat sektörüyle ilgili bir söze başlandığında “inşaat sektörü en riskli sektörlerdendir” denilmektedir. Türkiye şartları göz önünde bulundurulduğunda bu ifade doğrudur. Türkiye’de istatistikler incelendiğinde kaza oranları açısından inşaat sektörünün karnesinin zayıf olduğu söylenebilir. İnşaat sektöründe zor şartlarda özenle çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu derece zor çalışma alanlarında nitelikli iş gücü oluşturulduğunda kazaların meydana gelme riski de oldukça düşük seviyelerde olacaktır. Ülkelerde mesleki eğitim sisteminin gelişmiş olduğunu söyleyebilmek için iş gücü piyasalarında konumlarının iyi olması gerekmektedir (Cedefop, 2010). Bunun içinde iş gücünün sertifikalanması ve sertifikalanma sürecinin standartlara uygun olan bir Kalite Yönetim Sistemiyle planlanması ve yürütülmesini sağlamak gerekmektedir. Türkiye’de özellikle son yıllarda bu yönde yeni adımlar atılmaya başlanmıştır. Personel Belgelendirme Kuruluşlarının kurulması bunlardan en önemlilerinden bir tanesidir. Bu açıdan Personel Belgelendirme Kuruluşlarında TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygun Kalite Yönetim Sisteminin kurularak (TÜRKAK) Türk Akreditasyon Kurumu tarafından akredite olunması ve Mesleki Yeterlilikler Kurumu tarafından yetkilendirilmesi gerekmektedir. Mesleki Yeterlilikler Kurumu tarafından oluşturulan Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler inşaat sektörüyle ve diğer sektörlerle ilgili mesleklerin değerlendirmesinin yapılması ve niteliklerinin belirlenmesi için bir rehber özelliğindedir. İş verenler bünyelerinde çalışacak olan herkesin bilgi ve becerilerini Meslek Standartlarından anlayacaktır. Ayrıca çalışacak olan bu kişilerin seçimi, ücret belirlemesi ve terfi işlemlerinde yine Meslek Standartları faydalı olacaktır. İş başvurusunda bulunurken çalışanlarda yeteneklerini daha iyi gösterebileceklerdir (Arslan, 2012). Bu çalışmanın amacı, Personel Belgelendirme Kuruluşlarında Kalite Yönetim Sisteminin önemini ve nitelikli iş gücünün oluşmasındaki yerini inceleyerek Türkiye’de bu uygulamaların gelişmesine katkı sağlamak, kurulacak olan Personel Belgelendirme Kuruluşlarına Kalite Yönetim Sisteminin daha hızlı ve standartlara uygun kurulmasına yardımcı olmaktır. Bu çalışmada, örnek bir

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sisteminin TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygunluğu incelenmiştir. İncelenen Personel Belgelendirme Kuruluşunda standartlara uygun kurulan Kalite Yönetim Sistemiyle inşaat sektöründe yaşanan nitelikli iş gücü sorununa çözüm getirerek kaza oranlarının azalmasına katkı sağlayacak önerilerde bulunulmasıdır. Tüm bu sebepler bu çalışmayı farklı ve faydalı kılmaktadır. Sonuç olarak Personel Belgelendirme Kuruluşlarında sürecin doğru şekilde yönetilmesine olanak sağlayacak, standartlara uygun, etkin ve verimli bir Kalite Yönetim Sistemi oluşturabilmeleri amacıyla; TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygun kurulan örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sisteminin uyum matrisi oluşturulmuştur. Standartlara ve yeterliliklere uygun olan bu kuruluşun Kalite Yönetim Sisteminin diğer kuruluşlara yol göstermesi beklenmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Riskli mesleklerde çalışanlarda meydana gelen iş kazaları sebebiyle her yıl ekonomide ve sosyal yaşantıda oluşan negatif etkilerini önlemeye dönük birçok araştırmacı tarafından çalışmalar yapılmıştır (Kale ve Yanık 2018, Temel vd. 2013, Yanık 2017, Çolak vd. 2004, Bayram 2018, İpek ve Döğür 2017, Canbey 2019, Aydın ve Aktaş 2020, Khashaba vd. 2018, Jafari vd. 2018). Önceki çalışmalardan birisi olan Akboğa ve Baradan İzmir ilinde ölüm ile sonuçlanan iş kazalarını değerlendirmiş ve ölüm oranları içerisinde en yüksek ilköğretim mezunlarının (%66) neden olduğu tespit etmiştir. En düşük oranın ise mesleki eğitim almış işçilerde olduğu (%2) belirtilmiştir. Ayrıca belgelendirilmiş adaylarda ölüm oranı %15 iken, belge sahibi olmayan adaylarda bu oran %70 olarak saptanmıştır. Uluslararası duruma bakıldığında; Chau vd. (2004) yaptıkları çalışmada, Fransa’da inşaat sektöründe meydana gelen iş kazalarını istatistiksel olarak incelemiştir. Çalışma sonucunda meydana gelen iş kazalarında, meslek sonrası eğitim alanların sadece %9’u iş kazasına uğramıştır. Benzer şekilde meslek öncesinde iş güvenliği eğitimi alanlarda ise bu oran %13 olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde Adane vd. (2013) yaptıkları çalışmada Gondar şehrinde çalışan inşaat işçilerinin mesleki eğitim alanlarda yaralanmalı iş kazası oranı sadece %7 olarak tespit edilmiştir.

Gelişmiş ülke oranlarına bakıldığında, diğer sektörlerde çalışanlara oranla inşaat sektöründe çalışanların kaza geçiştirme riski 3-4 kat daha fazladır. Gelişmekte olan ülkelereyse bu oran ILO verilerine bakıldığında 6 kata kadar yükseldiği görülmektedir. (ÇSGB, “Ulusal İstihdam Stratejisi, 5.İDK Tplantısı Mevcut Durum Raporu-İnşaat Sektörü”, Aralık 2017).

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Türkiye’de İş kazası yaşayan çalışan kişilerin inşaat sektöründeki eğitim durumu açısından incelendiğinde %16,84’ünün sadece okuryazar, %31,64’ünün ise ilkokul mezunu olduğu, %49,74’ünün 20-34 yaş aralığında olduğu görülmektedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2017). Sektörde mesleki bilgi ve becerisini kanıtlamış belgeli işgücü istihdamının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

İş kazalarını azaltma da ve ekonomiye olumsuz etkilerini sönmleme açısından önemli bir etken olan mesleki yeterlilik sınavları akredite kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. MYK-Portal’dan alınan verilere göre akredite kuruluş sayısının az olması ve sektörde belgelendirme yapılacak aday sayısının çok fazla olması sebebiyle ortalama her kuruluş yıllık olarak ortalama 15.000 adayın belgelendirmesinde görev almaktadır. Sektörde yetkilendirilmiş kuruluşlardan alınan verilere göre her kuruluşta ortalama 15 personel bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında kuruluşlarda çalışan personellerin yıllık 1000 adaya kadar belgelendirme yapabildiği tespit edilmiştir. Sınavlarda görevli personellerin bu kadar yüksek sayıda adayın belgelendirme yapması, yoğun bir takvimde çalıştıklarının göstergesidir. Bu sebeple, yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarının iyi bir kalite yönetim sistemine sahip olmaları ve sürekli kendini yenileyen bir sistem olması önem arz etmektedir (Ağın 2020).

27787 sayılı Resmi Gazete’de 16 Aralık 2010 tarihinde yayımlanan yönetmelikle yapıda inşaat ve tesisat işlerinde yetki belgesine sahip iş gücünün istihdam edilmesi zorunluluğu 01 Ocak 2012 tarihinden itibaren getirilmiştir. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) (www.myk.gov.tr). Meslek standartları oluşturulmuş, bu standartlar doğrultusunda mesleki eğitim programları hazırlanmış, bağımsız kurumlar aracılığıyla iş gücünün mesleki açıdan yeterliliği ölçme ve değerlendirmeler sonucuna göre belgelendirilerek, ulusal ve uluslararası geçerliliği olan bu belge faaliyetleri için Mesleki Yeterlilik Sistemini (MYS) kurulmuştur. Nitelikli iş gücü istihdamının sağlanabilmesi için MYK tarafından yetki verilen kuruluşlar tarafından Mesleki Yeterlilik Belgesi verilmektedir (Aydın, 2013).

Modern kalite kavramında insan faktörünün önemi göz önünde tutulduğunda, hizmet kalitesinin önemi vurgulanmalı; kamu kuruluşlarında ve özel sektörde kalite anlayışının profesyonel şekilde yerleştirilmesi gerekmektedir. İnşaat sektöründe kalite açısından en önemli sorunların başında gelen işçi kalitesindeki standardizasyon eksikliği ise, (yaygın teşkilat ağına sahip olmak kaydıyla) mesleki eğitim kurumları kanalıyla inşaat işçiliği eğitiminin ve bu eğitim sonucunda, meslek sertifikalarının uluslararası kalite şartlarına uygun olarak verilmesi ile giderilmelidir. Mesleki eğitimin belirli sürelerle güncellenmesi ve periyodik olarak kontrol edilmeleri, böylece

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

denetim mekanizmalarının düzgün şekilde işletilmesi sağlanmalıdır. Kalite sürecinin sadece sertifika edinme süreci olarak değil, üretimde fayda sağlayan bir yönetim biçimi olarak algılanması hedeflenmeli, başta kamu kuruluşları ve firmaların bu konu üzerine çalışma yapmaları teşvik edilmelidir. Kalitenin sadece bir statü olarak değil bir anlayış olarak algılandığı günümüzde, ilk önce insandan başlayarak kalite bilincinin yerleştirilmesi, ülkemiz açısından ekonomik ve sosyal olarak fayda sağlayacaktır (*Manisalı ve Çukurlu, 2005*).

3. YÖNTEM

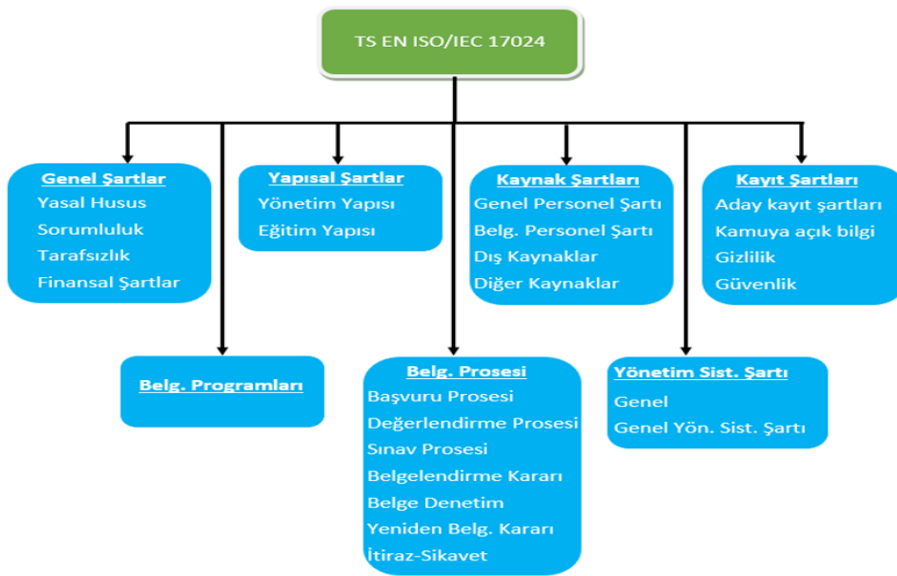
Bu çalışmada TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı, Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler incelenmiştir. Örnek bir Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sisteminin TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygunluğu incelenmiştir. TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygun kurulan örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sisteminin uyum matrisi oluşturulmuştur. SGK ve MYK istatistikleri incelenmiştir. Sertifika oranı ve iş kazalarıyla ilgisi olan kısımlar incelenerek bu konudaki bilgiler toplanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda standartlara uygun kurulan Personel Belgelendirme Kuruluşunda ki Kalite Yönetim Sistemiyle sertifikalandırmanın inşaat sektöründe yaşanan niteliksiz iş gücü sorununa çözüm getirilmiştir. Sektörlerde kaza oranlarının azalmasına katkı sağlanmıştır. Türkiye’de kurulacak olan Personel Belgelendirme Kuruluşlarının Kalite Yönetim Sistemlerin de eksiklikler olmaması, standartlara uyumlu ve daha hızlı kurulabilmeleri için çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Tüm bu sebepler bu çalışmayı farklı ve faydalı kılmaktadır.

4. TS EN ISO/IEC 17024 PERSONEL BELGELENDİRME STANDARDI

TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı, uluslararası geçerliliği olan sertifikalandırma sürecini gerçekleştirmek isteyen kuruluşlar için akreditasyon şartlarının yer aldığı bir standarttır. Akredite olmak isteyen Personel Belgelendirme Kuruluşları (TS EN) ISO/IEC 17024:2012 no'lu standart ile EA (Avrupa Akreditasyon Birliği), IAF (Uluslararası Akreditasyon Forumu) ve TÜRKAK zorunlu dokümanlarının gereklerini yerine getirmek mecburiyetindedir (Ünal, 2018). TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardının asıl amacı, sertifikalandırılan adayların bilgi, beceri ve yetkinliklerin ulusal olduğu kadar uluslararası açıdan kıyaslanabilir olmasını sağlayacak olmasıdır (UIS, 2014: 23). TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı içerik olarak, Kalite Yönetim Sisteminin oluşturulmasında gerekli olan ve personel belgelendirme sürecindeki şartlardan oluşmaktadır. Bütün bu sebeplerden dolayı akreditasyon kuruluşları akredite aşamasında her türlü uygunsuz

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

faaliyetlerin oluşmasını önleyecek önlemleri alması gerekir. Genel olarak TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı kuruluşların edinmesi gereken tüm şartları kapsayan standarttır. Ayrıca Personel Belgelendirme Kuruluşları mali ve finansal yönden de incelenmeye tabi tutulmaktadır. Denetlemeden önce kuruluşlar iç kontrol yapabilmektedirler. Varlıkları koruyarak, yolsuzluk ve hataları önleyerek ve oluşmadan ortaya çıkararak İç kontrol ilk savunma hattı olarak işlev görür (Demirbaş, 2005). TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardının genel yapısı ve şartları Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1: Personel Belgelendirme Standardının Genel Yapısı Ve Şartları

4.1. Genel Şartlar

Yasal Husus: Belgelendirme kuruluşu tüm belgelendirme faaliyetlerini yürütebilmesi için resmi statüsü olan tüzel bir kişilik olmalıdır.

Sorumluluk: Belgelendirme kuruluşu belge verme, askıya alma, yeniden belgelendirme, kapsam başvurusu vb. yetkileri elinde tutmalı ve bunlardan sorumlu olmalıdır.

Tarafsızlık: Belgelendirme kuruluşu tarafsızlığını güvence altına alacak dokümanları hazırlayıp uygulamakla yükümlüdür. Bu doğrultuda tarafsızlığı sağlamak için gerekli prosedür, şart, talimat ve formları hazırlamalıdır. Ayrıca bunu politika haline getirip ilan etmelidir.

Finansal Şartlar: Belgelendirme kuruluşu; belgelendirme prosesini yönetecek mali yeterlilik ve kaynaklara sahip olmalıdır.

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

4.2. Yapısal Şartlar

Yönetim Yapısı: Belgelendirme kuruluşu tarafsızlık ilkesini koruyacak şekilde yönetim yapısını organize etmelidir. Belgelendirme kuruluşunda görev ve sorumluluklar tanımlanarak yetkili kişilerin ataması yapılmalıdır.

Eğitim Yapısı: Belgelendirme kuruluşu; belge için eğitim şartı sunmayacak yapı oluşturmalıdır. Belge verilen alanlarda eğitim olması durumunda tarafsızlığı koruyacak yapı oluşturmalıdır.

4.3. Kaynak Şartları

Genel Personel Şartı: Belgelendirme kuruluşu işin gerektirdiği sayıda personeli istihdam edip görevlendirmesi gerekmektedir. Görevlendirdiği personellerin görevlerini dokümente ederek, personellere yazılı tebliğ etmelidir. Personelleri belirli aralıklarla performansını değerlendirmesi gerekmektedir.

Belgelendirmede Görevli Personel Şartı: Belgelendirme kuruluşu belgelendirmede görevli tüm personellerine adaylar ile ilgili çıkar çelişkisi taahhütnamesini imzalatmalıdır. Sınavlarda görevli personellerin gerekli nitelikleri sağladığını kontrol ettikten sonra görevlendirme yapmaları gerekmektedir. Sınav yapan ve değerlendiren personellerin tarafsızlığını koruyabilecek prosedür ve talimatları hazırlayarak bu kişilere yazılı tebliğ etmelidir.

Dış Kaynaklar: Belgelendirme kuruluşu, belgelendirme prosesinde dış kaynak kullanması durumunda, dış kaynaklar ile sözleşme imzalamalıdır. Tüm belgelendirme sorumluluğunu dış kaynağın aldığını gösteren taahhütname ve sözleşme olmak zorundadır.

Diğer Kaynaklar: Belgelendirme kuruluşu sınav faaliyetleri için geçici sınav yeri gibi diğer kaynakları kullanabilir.

4.4. Kayıt Şartları

Aday Kayıt Şartları: Belgelendirme kuruluşu, adayların kişisel bilgilerinin güvenliği ve gizliliğini koruyacak prosedür ve talimatları oluşturmalıdır. Ayrıca adaylardan belgelendirme prosesinde gerekli tüm evrakları talep ederek kayıt altına almalıdır.

Kamuya Açık Bilgi: Belgelendirme kuruluşu kişilerin gizli kalması gereken bilgileri hariç sahip olduğu belgelerin doğruluğunu gösterecek şekilde genel bilgiyi kamuya açık olarak sunmalıdır.

Gizlilik: Belgelendirme kuruluşu sahip olduğu bilgi ve dokümanların gizliliğini sağlayacak prosedür ve talimatları hazırlamalıdır. Bu bilgilerin güvenliğini ve gizliliğinde görevli personelleri belirlemelidir.

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Güvenlik: Belgelendirme kuruluşu sınav süresince hile olmadığına dair kanıtları kayıt altına almalıdır. Belgelendirme kuruluşu sınavda kullanılan materyallerin güvenliğini sağlamalıdır.

4.5. Belgelendirme Programları

Belgelendirme kuruluşu, belgelendirme programlarının devamlılığını korumalıdır. Bu amaçla belgelendirme kuruluşu tarafından belgelendirme programlarının koşullarını ve detaylarını hazırlayarak sürekli kullanımda tutmalıdır.

4.6. Belgelendirme Prosesi

Başvuru Prosesi: Belgelendirme kuruluşu adayların başvuru süreçlerine dair adımları detaylandırmalıdır. Başvuran adaylardan alınacak belgeleri belirlemelidir. Belgelendirme kuruluşu başvurunun doğruluğunu gösterecek kontrolü oluşturmalıdır.

Değerlendirme Prosesi: Belgelendirme kuruluşu adayların başvuru sonrasında gerekli koşulları sağladığını kontrol etmelidir ve görevlendirdiği personel ile başvuru belgelerini doğrulamalıdır.

Sınav Prosesi: Belgelendirme kuruluşu, başvurusu kabul edilen adayların ilgili ulusal yeterlilikler doğrultusunda sınav uygulamasını gerçekleştirmelidir. Sınav sürecinde ilgili ulusal yeterliliklerin gerektirdiği şartlar sınav görevlilerince uygulanmalıdır.

Belgelendirme Kararı: Belgelendirme kuruluşu belgelendirme öncesinde toplanan gerekli tüm evrakları kullanarak ilgili ulusal yeterlilikler doğrultusunda yetkinliği olan değerlendirme personeliyle belgelendirme kararı vermelidir. Belgelendirme kararı sonrası başarılı olan adaya verilen belge de adayı tanıtan gerekli bilgileri içermelidir.

Belge Denetimi: Belgelendirme kuruluşu belge almaya hak kazanan adaylarla belge kullanım sözleşmesi imzalamalıdır. Adayların belge kullanımında uyması gereken kuralları bu sözleşmede yer vererek, belgenin iptal edileceği veya askıya alınacağı hususlar belirtilmelidir.

Yeniden Belgelendirme Prosesi: Belgelendirme kuruluşları, belgelendirmesi yapılan adayların sahadaki gelişimini takip ederek, adayın yeterliliğinin sürdüğünü kontrol etmelidir. Belgelendirme kuruluşu bu süreçleri ilgili prosedür ve talimatlar ile detaylandırmalıdır.

İtiraz-Şikayet Prosesi: Belgelendirme kuruluşu tüm işletme süreçleri ile ilgili itiraz ve şikayetleri detaylandıran prosedür ve talimatları oluşturmalıdır.

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

4.7. Yönetim Sistemi Şartları

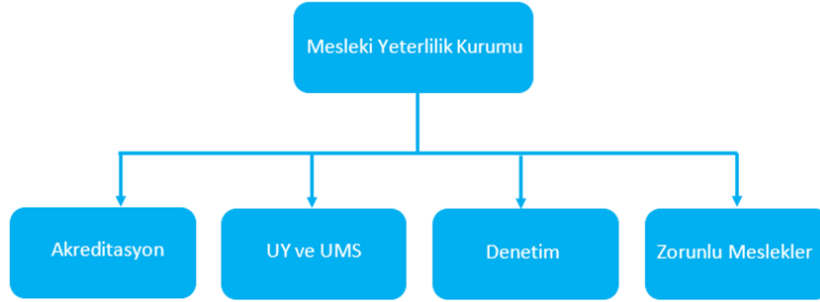
Genel: Belgelendirme kuruluşu bu standardın şartlarını sağlayan bir Kalite Yönetim Sistemi oluşturmalıdır. Belgelendirme kuruluşu bu aşamada Seçenek A ve Seçenek B olmak üzere iki seçim gerçekleştirebilir. Seçenek A'da belgelendirme kuruluşu TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardını referans alarak Kalite Yönetim Sistemini oluşturabilir. Seçenek B'de belgelendirme kuruluşu ISO 9001 şartlarını sağlayacak Kalite Yönetim Sistemini oluşturabilir. Belgelendirme kuruluşu bu seçeneklerden birisini tercih edip, Kalite Yönetim Sistemini oluşturmalıdır.

Genel Yönetim Sistemi Şartı: Belgelendirme kuruluşu bu standardın gerekliliklerini yerine getirebilmesi için dokümantasyon ve Kalite Yönetim Sistemini oluşturmalıdır. Bu doğrultuda kendisine ait prosedür, talimat ve formlar oluşturarak standardın işleyişini kontrol etmelidir.

5. (MYK) MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU

MYK, 26312 sayılı Resmi Gazete'de 07.10.2006 tarihinde 5544 sayılı Kanun ile Avrupa Birliği yeterlilik esasları doğrultusunda ulusal yeterlilik sistemini kurarak işletmek amacıyla kurulmuştur. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB)'nin ilgili kuruluşu olan MYK, kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali açıdan özerk, özel bütçeli bir kamu kurumudur. MYK, Kanun'da tanımlanan idari yapısıyla Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Sektör Komiteleri ve Başkanlıktan oluşan organlara sahiptir (Öcalan & Pırtı). Son yıllarda artan iş kazası oranları ile birlikte ulusal ve uluslararası birçok kuruluş tarafından iş kazalarını azaltmaya ve ekonomiye olan negatif etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmada SGK ve MYK istatistiklerine göre iş gücünde yaşanan sertifikalanmadaki artış iş kaza oranlarını belirgin şekilde azalttığı görülmektedir. Avrupa Birliği ve Türkiye'deki Ulusal Meslek Standartlarına göre hazırlanmış Ulusal Yeterlilikler çerçevesinde yapılan mesleki sınavlar MYK'nın kontrolünde yapılmaktadır. MYK; Türkiye'de mesleki sınavlarının kontrolü, organizasyonu, yetkisinin verilmesinden sorumlu olarak görev almaktadır. MYK aynı zamanda Ulusal Yeterliliklerin güncellenmesi, oluşturulması ve Ulusal Meslek Standartlarını belirleme gibi görevi de bulunmaktadır. Ayrıca ihtiyaca göre riskli alanlarda çalışanlara MYK belgesi olarak çalışma zorunluluğu getirme gibi yetkileri de bulunmaktadır. Belirli aralıklarla zorunluluk kapsamına giren mesleklere ilave yapılarak, sektördeki düzenleyici görevini kullanmaktadır. Hayat Boyu Öğrenme Stratejisini destekler (İperk & Döğer, 2017). Bu doğrultuda MYK'nın görev ve sorumlulukları Şekil 2'de özetlenmektedir.

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

Şekil 2: Mesleki Yeterlilik Kurumu Görev ve Sorumlulukları

Mesleki Yeterlilik Kurumu 5544 sayılı kanun ile 2006 yılında kurulmasına rağmen 2009 yılı itibariyle başlayan belgelendirme faaliyeti ile 2021 yılı ilk çeyreğine kadar 1,5 milyon belge sayısına ulaşılmıştır. Sektörde alınan MYK belgeleri içerisinde riskli alanlarda görevlilerin oranı %88 düzeyindedir. Ülkemizde riskli alanlar olarak kabul edilen mesleklerde çalışan iş gücünün MYK belgesi alması zorunluluk olması nedeniyle genellikle çok riskli alanlarda sınav faaliyeti yoğunlaşmıştır. Önce TÜRKAK’ın akredite ettiği sonrasında MYK’nın yetkilendirdiği kuruluşlar, ulusal yeterlilik açısından belirlenen seviyede her yeterlilik için “Mesleki Yeterlilik Belgesi” vermekte olup, bu belgeler Uluslararası geçerliliğe sahiptir (<http://www.turklm.org/belgelendirme-kilavuzu>). Mart-2021 tarihine kadar sektörde bu yetkiye sahip kuruluşların sayısal dağılımı, belge sayısı ve yapılan mesleklere dair detaylı bilgi Tablo 1’de gösterilmektedir (www.myk.gov.tr).

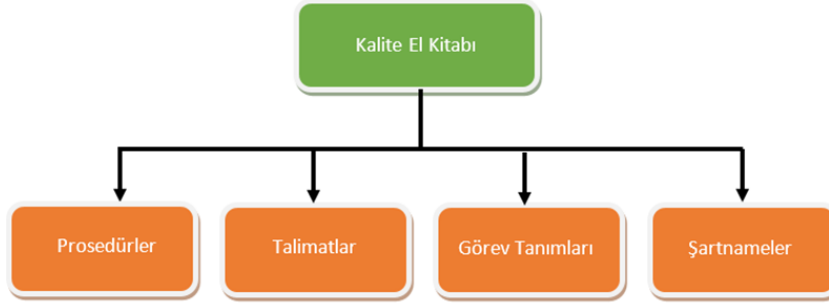
Tablo 1: MYK İstatistikleri

Yetkilendirilmiş kuruluş sayısı	250
Belgelendirme yapılan ulusal yeterlilik (meslek) sayısı	348
Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde belgelendirmesi yapılan meslek sayısı	259
Verilen toplam myk mesleki yeterlilik belgesi sayısı	1.563.909
Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde verilen toplam myk mesleki yeterlilik belgesi sayısı	1.364.641
MYK belgesi zorunluluğu getirilen tehlikeli mesleklerde belge verilen kişi sayısı	1.354.016

Kaynak: www.myk.gov.tr

6. ÖRNEK BELGELENDİRME KURULUŞUNUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN İNCELENMESİ

Örnek belgelendirme kuruluşunun Kalite Yönetim Sistemi incelendiğinde hiyerarşik olarak sıralanmış yapı Şekil 3’de gösterilmektedir.

Şekil 3: Örnek Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sistemi Yapısı

Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardında zorunlu olmamasına rağmen kendisine ait Kalite El Kitabı oluşturmuştur. Kalite El Kitabı genel olarak belgelendirme kuruluşlarının Kalite Yönetim Sisteminin Anayasası olarak düşünülebilir. Örnek belgelendirme kuruluşunun Kalite Yönetim Sistemi dokümanlarının TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına göre uygunlukları aşağıda sıralanmıştır.

6.1. Kalite El Kitabı

Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu Kalite El Kitabı’nda TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardının her maddesini referans alarak genel yönetim sistemi anlayışını açıklamıştır. Bu açıdan Kalite El Kitabı bir bakıma TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardını ana omurga kabul edip, rehber bir dokümandır.

6.2. Prosedürler

Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu Kalite El Kitabı’nda prensip olarak belirlenen yaklaşımları prosedürler kısmında detay vererek açıklamıştır. Örnek belgelendirme kuruluşunun sahip olduğu prosedürler aşağıda sıralanmıştır.

Doküman Hazırlama, Revizyonu, Kontrolü ve Dağıtım Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu bu prosedürde Kalite Yönetim Sistemine ait dokümanların hangi koşullarda oluşturulduğunu ve kimler tarafından onaylanabileceği anlatılmıştır.

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Kayıtların Kontrolü Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu tüm işletim süreçlerinde adayların ve personellerinin kayıtlarının nasıl arşivleneceğini ve bu verilere kimlerin erişebileceğini bu prosedürde açıklamıştır.

Personel Belgelendirme Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu belgelendirme amacıyla başvuru yapan adayın başvurusundan belgelendirmesine kadar olan tüm süreçlerini personel belgelendirme prosedüründe detaylandırmıştır.

Düzeltilici Önleyici Faaliyet Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu düzeltilici önleyici faaliyet prosedüründe belgelendirme süreçlerinde meydana gelebilecek olumsuz durumları azaltıcı faaliyetleri açıklamıştır.

İç Tetkik Denetim Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu akreditasyon ve yetki denetimleri haricinde, sürekli iyileştirme prensibine uygun olacak şekilde kendi iç tetkik denetimini gerçekleştirir. Bu prosedürde iç tetkikte uygulanan süreçler ve görevli personellerin ilgili soruları detaylandırılmıştır.

Eğitim ve İnsan Kaynakları Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu bu prosedürde işe yeni başlayan personellerin yetkinliğinin kontrolünü ve sınavlarda görevli personellerin belirli aralıklarda eğitim süreçlerini açıklamıştır.

İtiraz ve Şikâyet Değerlendirme Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu sınav ve değerlendirme süreçlerinde oluşabilecek şikâyet ve itirazların nasıl değerlendirileceğini ve bu itirazları değerlendiren komitelerin oluşturulma süreçlerini bu prosedürde belirlemiştir.

Yönetimin Gözden Geçirme Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu bu prosedürde yönetimin gözden geçirme süreçlerini açıklayarak, kuruluşun stratejik planlama toplantılarının gündemlerini belirlemiştir.

Sınav Yapıcı (Değerlendirici) Seçme Prosedürü: Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu sınavlarda görevli değerlendiricilerin kimler tarafından hangi ulusal yeterliliklere göre atanacağı sınav yapıcı seçme prosedüründe açıklanmıştır.

6.3. Talimatlar

Kalite El Kitabı'nda da atıf yapılan talimatlar, genel olarak prosedürleri açıklar düzeydedir. Prosedürlerde anlatılan süreçleri madde madde açıklayarak detaylandırmaktadır. Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunda kullanılan talimatlar maddeler halinde sıralanmıştır.

- Taşeron Değerlendirme Talimatı

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

- Arşiv Talimatı
- Yedekleme Talimatı
- Elektronik Ortamdaki Verilerin Kontrolü Talimatı
- Gözetim ve Yeniden Belgelendirme Talimatı
- Belge Düzenlenmesi, Kullanımı, İptali ve Askıya Alınması Talimatı
- Sözlü Teorik Sınav Talimatı
- Uygulama Performansa Dayalı Sınav Talimatı
- Sınavda Uyulması Gereken Kurallar Uygulama Talimatı
- Yazılım Programı Kullanma Talimatı
- Çıkar Çelişkisi Analizi Talimatı
- Uygulama alanında uyulması gereken İSG kurallar talimatı
- Sınav Yapıcı Uyması Gereken Kurallar Talimatı
- Sınav Yeri Uygunluk Talimatı
- Komitelerin Çalışma Usul ve Esasları Talimatı

Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu talimatlar ile Kalite Yönetim Sistemine dahil olan veya bu doğrultuda çalışması beklenen personellerin tüm çalışma süreçlerini ve karşılaşılması muhtemel sorunların nasıl çözüleceğini dair adımları açıklamıştır. Kuruluş talimatlar sayesinde, kişilerin seviyesinden bağımsız olarak tek standarda sahip sınav kalitesine ulaşmayı hedeflemektedir.

6.4. Görev Tanımları

TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı gereği Kalite Yönetim Sistemi dahilinde çalışan tüm personellerin üstlendikleri görevleri gösteren tanımların bulunması gerekmektedir. Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunda görev yapan tüm personellerin görev tanımları aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Rektör
- Koordinatör
- Kalite Yöneticisi

***PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ***

- Planlama Sorumlusu
- Gözetmen
- Sınav Yapıcı
- Soru Hazırlayıcı
- Tarafsızlık Komitesi
- Karar Vericiler
- İtiraz ve Şikâyet Değerlendirme Komitesi
- İç Doğrulayıcı
- Ölçme ve Değerlendirme Komisyonu
- Birim Sorumlusu

Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu görev tanımları sayesinde bünyesinde çalışan tüm personellerin görev ve sorumluluklarını belirlemiştir. Personeller işe giriş aşamasında ilgili prosedür gereği görev tanımlarını yazılı olarak teslim aldıktan sonra işe başlamaktadır. Personellerin görev tanımlarını bilmeleri, görev ve sorumluluklarına hakim olmaları Kalite Yönetim Sisteminin işleyişi açısından bireysel olarak önem arz etmektedir.

6.5. Şartnameler

Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu, şartnameler kısmında yetki kapsamında bulunan mesleklerin sınav süreçlerini, sınav içeriklerini, sınav koşullarını detaylandırmıştır. Yetkisi bulunan her kapsam için ayrı şartname hazırlamaktadır. Hazırlanan şartnameler ölçme ve değerlendirme süreçlerine rehber olmaktadır. Bu açıdan örnek belgelendirme kuruluşunun sınav aşamasındaki rehber dokümanı olarak şartnameler gösterilebilir. Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunun TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına göre uyumluluğunu gösteren özet durum Tablo 2’de gösterilmektedir.

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

Tablo 2: Örnek Belgelendirme Kuruluşunun TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı Uyum Matrisi

		TS EN ISO/IEC 17024																						
		Genel Şartlar			Yapısal Şartlar		Kaynak Şartları		Kayıt Şartları		Belgelendirme Programları			Belg. Prosesi		Yönetim Sistemi Şartı								
		Yasal Husus	Sorumluluk	Tarafsızlık	Finansal Şartlar	Yönetimin Yapısı	Eğitim Yapısı	Genel Personel Şartı	Belg. Personel Şartı	Dış Kaynak	Diğer Kaynaklar	Aday Kayıt Şartları	Kamuya Açık Bilgi	Gizlilik	Güvenlik	Başvuru Prosesi	Değerlendirme	Sınav Prosesi	Belgelendirme	Belge Denetim	Yeniden Belg.	İtiraz-Şikâyet	Genel	Genel
Kalite El Kitabı		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Doküman Hazırlama, Revizyonu, Kontrolü ve Dağıtım Prosedürü																						✓	✓	
Kayıtların Kontrolü Prosedürü				✓								✓	✓											
Personel Belgelendirme Prosedürü			✓					✓		✓					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
Düzeltilici Önleyici Faaliyet Prosedürü			✓	✓		✓	✓															✓	✓	
İç Tetkik Denetim Prosedürü			✓	✓	✓	✓																✓	✓	
Eğitim ve İnsan Kaynakları Prosedürü						✓	✓	✓	✓															
İtiraz ve Şikâyet Değerlendirme Prosedürü																					✓			
YGG Prosedürü		✓	✓	✓	✓	✓															✓	✓	✓	

Örnek Belgelendirme Kuruluşu Kalite Yönetim Sistemi Dokümanları
Prosedürler

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

	Sınav Yapıcı (Değerlendirici) Seçme Prosedürü																	√	√	√								
	Taşeron Değerlendirme Talimatı																											
	Arşiv Talimatı																											
	Yedekleme Talimatı																											
	Elektronik Ortamdaki Verilerin Kontrolü Talimatı																											
	Gözetim ve Yeniden Belgelendirme Talimatı																											
	Belge Düzenlenmesi, Kullanımı, İptali ve Askıya Alınması Talimatı																											
	Sözlü Teorik Sınav Talimatı																											
	Uygulama Performansa Dayalı Sınav Talimatı																											
	Sınavda Uyulması Gereken Kurallar Uygulama Talimatı																											
	Yazılım Programı Kullanma Talimatı																											
Talimatlar																												

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Çıkar Çelişkisi Analizi Talimatı	√												√	√		√	√	√	√	√					
Uygulama alanında uyulması gereken İSG kurallar talimatı																	√								
Sınav Yapıcı Uyumu Gereken Kurallar Talimatı																		√							
Sınav Yeri Uygunluk Talimatı																			√						
Komitelerin Çalışma Usul ve Esasları Talimatı																√	√	√	√	√	√	√	√		
Görev Tanımları							√	√															√	√	
Şartnameler															√										

7. BULGULAR

Türkiye’de genel olarak sertifikasyon sorununun bütün sektörlerde eksik ve yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu sorunun özellikle inşaat sektöründe daha belirgin olduğu söylenebilir. Bu eksikliğin en önemli göstergesi olarak kaza oranlarının inşaat sektöründe diğer sektörler için daha yüksek olmasıdır. Bu durum Şekil 4’te özetlenmiştir. Bir işin yapılması sırasında güvenli olması için sadece risklere dikkat edilmez aynı zamanda öncesinde planlaması ve projelendirilmesi yapılırken de risklere dikkat edilmesi gereklidir. Risk seviyesi yüksek işlerde çalışacak iş gücünün standartlara uyumlu bir Kalite Yönetim Sistemine sahip kuruluş tarafından sertifikalandırılması çok önemlidir. Yani sertifikasyon, nitelikli iş gücünün oluşmasını sağlayacaktır. Hayat boyu öğrenme faaliyeti devam etmiş olacaktır. Bu sebeple; iş gücünün nitelikli, güvenli ve verimli bir şekilde çalışabilmesi için standartlara uygun bir Kalite Yönetim Sisteminin kurulması, kurulan bu sistemin de standartlara uygun işletilerek sertifikalandırma yapması zorunludur. Mesleki yeterlilik sistemi iş kaza oranlarını azaltmada önemli bir etken olması ve iş kaza oranlarındaki azalma sonrası meydana gelecek ekonomik ve sosyal kazanımlar ülke ekonomisine önemli katkılar sunmaktadır. İş kaza oranlarındaki azalma sonrası

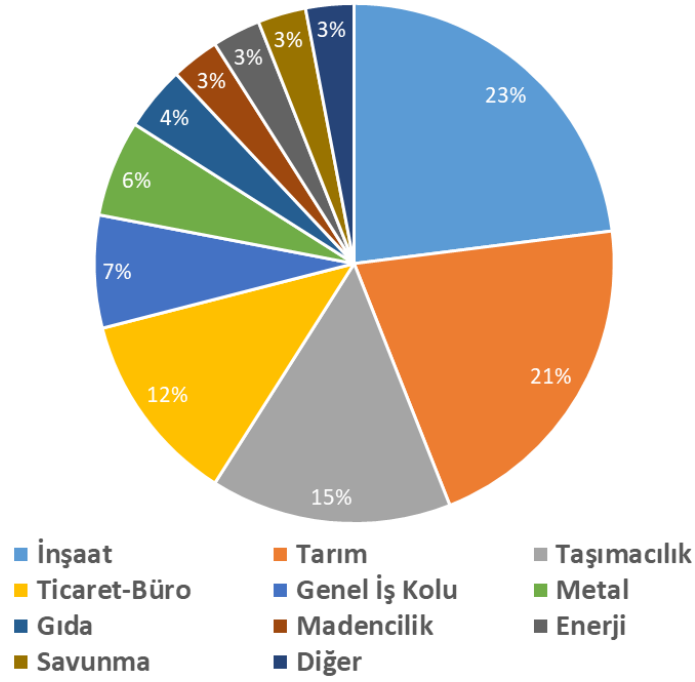
***PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ***

meydana gelecek ekonomik ve sosyal kazanımların ülke ekonomisine katkıları (Tan, 1999) maddeler halinde sıralanmıştır.

- Sadece üretim ve sosyal güvenlik yönünden bile düşünüldüğünde binlerce insanın iş kazaları yüzünden ortaya çıkardığı büyük maliyetler azalarak ülke ekonomisi açısından büyük fayda sağlayacaktır.
- Sadece nitelikli işgücü kazancı olarak değil, işverenlerin sağladığı kültürel eğitim ve etkinlikler yönünden de fayda sağlayacaktır.
- Oluşan eğitim ve kültür harcamaları azalacağından toplum yararına bir gidişat olacaktır.
- Ülkenin diğer ülkeler bazında itibarı da söz konusu olacaktır ve ilerleme gözlenecektir.
- Hastane ve sağlık kuruluşlarına gelen yükler, hizmet aksamaları olmayacaktır.
- Sosyal devlet olgusunun zedelenmesi yaşanmayacaktır.
- Nitelikli iş gücü kaybı olmayacak ülke için yatırım kazancı olacaktır.
- Yatırımcılar olumlu yönde etkilenecek ve ülkemize belli alanlarda yapılacak yatırımları artacaktır.

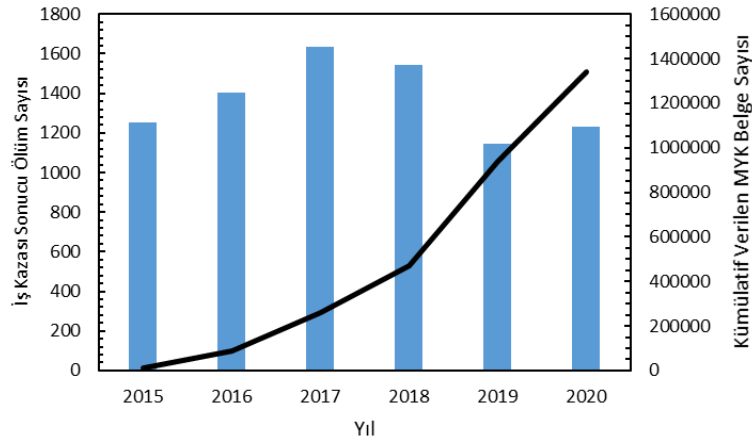
Türkiye’de meydana gelen iş kazalarının istatistikleri yıllara göre incelendiğinde sürekli olarak artan yıllık iş kazası sonucu ölüm sayısı, MYK belgesi sayısının artması ile birlikte azalma eğilimine geçmiştir. Bu amaçla SGK ve MYK istatistik verileri analiz edildiğinde ortaya çıkan durum Şekil 5 ve Şekil 6’da özetlenmiştir.

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Şekil 4: Sektörlere Göre İş Kaza Oranı (Kaynak: İşveren Ve İşveren Vekilinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitim Rehberi, T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, 2020. S.153)

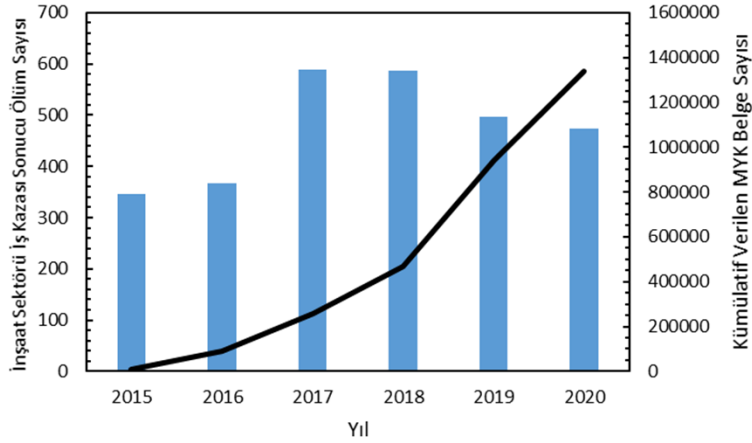
120

Şekil 5: Tüm Sektörlerde Meydana Gelen İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısının Artan MYK Belgesi Sayısına Göre Değişimi (Kaynak: SGK ve MYK istatistikleri)

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

Şekil 6: İnşaat Sektöründe Meydana Gelen İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısının Artan MYK Belgesi Sayısına Göre Değişimi (Kaynak: SGK ve MYK istatistikleri)

Türkiye’de meydana gelen iş kazaları çoğunlukla riskli alanlardaki iş kollarında meydana gelmektedir. Yıllara göre iş kazası sonucu ölüm sayıları incelendiğinde sürekli artan bir grafik elde edilmektedir. Ancak 2018 yılı sonrasında artan MYK belgesi sayısı ile birlikte tüm sektörlerde ve özellikle inşaat sektöründe iş kazası sonucunda ölüm oranı sayısında görünür bir azalma meydana gelmiştir. Bu durum MYK belgesi olan çalışan sayısının sektörde artmasıyla birlikte iş kazalarında belirgin düşüşe yardımcı olduğunu göstermektedir. İş kazalarını azaltmada en önemli etken MYK tarafından yetkilendirilmiş Personel Belgelendirme Kuruluşlarıdır. Sektörde belgelendirilecek aday sayısının fazla olması ve bu adayların belirli aralıklarla yeniden belgelendirme zorunluluğunun olması sebebiyle yoğun bir takvimde belgelendirme hizmeti yürütülmektedir. Ülke ekonomisine ve nitelikli iş gücüne olumlu etkisi sebebiyle Personel Belgelendirme Kuruluşlarının standartlara uygun Kalite Yönetim Sistemine sahip olmaları gerekmektedir. Bu çalışmada örnek belgelendirme kuruluşunun standartlara uyumlu Kalite Yönetim Sisteminden elde edilen tecrübeler ışığında, diğer kuruluşlarda nasıl bir Kalite Yönetim Sistemi oluşturulması gerektiği ve sertifikasyon sürecinin nasıl uygulanması gerektiği konusunda öneriler yapılmaktadır. Ayrıca TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardı özetlenerek yetkilendirme isteyen kuruluşlara rehber niteliktedir.

- Türkiye’de (SGK) Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından açıklanan 2020 verilerine göre inşaat sektöründe çalışan işçi sayısı 1,7 milyon olup bu sektörde kaza oranı ise %23’tür. Mevcut durumda çalışan bu işçilerin yeterlilik sistemine uygun bir şekilde sertifikalandırılmaları gerekecektir.

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

- İş gücü sayısının fazla olması ve sertifikalandırma yapmak için yetkilendirilmiş Personel Belgelendirme Kuruluşlarının sayısının az olması sebebiyle bir geçiş dönemi yaşanacaktır. Bu geçiş sürecinde kuruluşların sistemlerini standartlara uygun şekilde planlamaları ve Kalite Yönetim Sistemlerinin çalışır hale gelmesini en kısa sürede sağlamaları gerekecektir.
- Personel Belgelendirme Kuruluşlarının sayılarının artması zamanla olacaktır. Bu sebeple mevcut sistemdeki Personel Belgelendirme Kuruluşlarından en yüksek seviyede yararlanılması gerekecektir. Bu kapsamda yetki almak isteyen kuruluşlara yapılacak öneriler; sistemin standartlara uygun olması ve örnek alarak kurulmaları hızlı kurulmalarını sağlayacaktır.
- Yetkilendirilmemiş belgelendirme kuruluşları akredite olabilmek, yetki alabilmek ve sertifikalandırma sürecine başlayabilmek için standartlara uygun çalışmalar gerçekleştirmelidir. Bu çalışmaları gruplar halinde ve bireysel gerçekleştirebilirler. Gruplar halinde çalışmak bakış açılarını geliştirecek ve sorunlarla karşılaşıldığında farklı bakış açılarından yararlanabilmelerini sağlayacaktır.
- Personel Belgelendirme Kuruluşları uygulamalı yapılan sınavlarını, az maliyetle güvenli gerçekleştirebilmek için sanal/artırılmış gerçekliği kullanmaları faydalı olacaktır. Kaza anlarını, acil durumları sistem oluşturarak adaylara gösterdiğinde, adaylarda bu gibi durumlarda ne yapmaları ve nasıl davranmaları gerektiğini uygulamalı öğrenmiş olacaktır. Bu sebeple Personel Belgelendirme Kuruluşlarında da sınav anında acil bir durumla karşılaşıldığında teknolojik gelişmelerden yararlanılarak adaylar bilinçli olarak uygulamalı sınavlarını gerçekleştirebilirler.
- Personel Belgelendirme Kuruluşlarının üniversitelerde kurulması hususunda ilgili bölümlerde görev yapan akademisyenlerin sürece katkıları çok faydalı olacaktır. Türkiye’de birkaç üniversite dışında bu kuruluşlar üniversitelerde oluşturulmamıştır. Bu kuruluşların hem kalitesinin artması hem de üniversitelerdeki kaynakların daha verimli olarak kullanılabilmesi için birçok alanda kıymetli personel ve imkanlara sahip üniversitelerin bu alana yönlendirilmesi faydalı olacaktır. Üniversiteler bu sebeple TÜRKAK akreditasyonu için teşvik edilmelidir.

İş gücünün sertifikalanması ve sertifikalanma sürecinin değerlendirilmesindeki asıl amaç, sertifikayla birlikte artarak elde edilmesi beklenen nitelikli iş gücünün kazanılmasını

***PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ***

sağlamaktır. Sertifikalandırmanın hedefine ulaşması sadece bu sertifikalanma sürecinin standartlara uygun bir Kalite Yönetim Sistemi ile mümkün olacaktır. Sadece akredite edilerek yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları çalışanların sınavını yaparak belgelendirilmelerini verebilmektedir. Türkiye’de yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu sayısı az bulunmaktadır. Sertifikalandırılmış aday sayısını arttırarak nitelikli iş gücünü oluşturabilmek için ise yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarına ihtiyaç vardır. TÜRKAK tarafından ilgili yeterliliklerde üçüncü bölümde açıklandığı üzere TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına göre akredite edilmiş ve MYK tarafından başvurusunun kabul edilmiş olan kuruluşlar yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları olabilirler. Yetkilendirilmiş örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunun TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygunluğunun incelenmesi sonucu elde edilen bu bulgular;

- TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardında genel şartlar kısmında belirtilen hususlar örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunda Kalite El Kitabı’nda yer almıştır. Örnek belgelendirme kuruluşu Kalite El Kitabı’nda yasal hususları ve tarafsızlık ilkesi prensiplerini yazarak genel şartları sağlamıştır.
- TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardındaki yapısal şartlar örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunda Kalite El Kitabı’nda yazılarak belirtilmiştir. Örnek belgelendirme kuruluşu tarafsızlık ilkesi doğrultusunda yönetim yapacağını Kalite El Kitabı’nda ve yönetim taahhütnamelerinde belirtmiştir.
- Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardındaki kaynak şartlarını eğitim- insan kaynakları prosedüründe ve Kalite El Kitabı’nda detaylandırarak koşullarını sağlamaktadır. Ayrıca dış kaynak ve diğer kaynakların kullanımına dair prosedürlerini oluşturarak gizliliğini güvence altına almıştır.
- Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardındaki kayıt şartlarını prosedür ve talimatlar ile detaylandırmıştır. Örnek olarak arşiv talimatı ile adayların kişisel bilgilerinin nasıl saklanacağı detaylandırılmıştır.
- Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu standartdaki belgelendirme programlarını şartnameler ile açıklamıştır.

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

- TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardında bulunan belgelendirme prosesi koşullarını ilgili prosedür ve talimatlar ile sağlamaktadır.

Personel Belgelendirme Kuruluşu yukarıda sıralanmış standartın istediği maddeleri Kalite Yönetim Sisteminde kurmuş, Türkak tarafından akredite olmuş, MYK'nın görevlendirdiği uzmanlar tarafından yetkilendirilerek sertifikalandırma/belgelendirme işlemine başlamıştır. Akredite edilerek yetkilendirilmiş bu kuruluşlar belgelendirme sürecini gerçekleştirse bile Kalite Yönetim Sisteminin sürekli denetlenmesi ve standartları karşılaması sistemin istismarını önleyerek, belgelendirme işlemlerinin güvenilir bir şekilde işlenmesini sağlayacaktır. Personel Belgelendirme Kuruluşları sertifikalandırma sürecini gerçekleştiren yapılar olarak değil, aynı zamanda nitelikli iş gücünün kazanılabildiği yapılar olarak tasarlanmalıdır. Sınav sürecinde adayların performans değerlendirilmesi dürüst bir şekilde standartlara uygun yapılmalıdır. Yine aynı şekilde kullanılacak sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamalarında adayların acil durumda müdahale şekilleri ve davranışları, değerlendirilmelerde kullanılması gereken kriterlerden olmalıdır. Bu sayede adayların sınav sırasında hedeflenen nitelikleri elde edip edemedikleri uygulamalı olarak görülebilecektir.

8. SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan bu çalışmada örnek bir Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sistemi incelenmiş, bu kuruluştaki standartlara uygun olarak hazırlanan Kalite Yönetim Sistemiyle sertifikalandırılan nitelikli işgücünün inşaat sektöründe ki kaza oranını azalttığı gösterilmiş ve diğer Personel Belgelendirme Kuruluşları için önerilerde bulunulmuştur. İnşaat sektöründeki kaza oranları incelendiğinde, nitelikli iş gücünün henüz sektörde istenilen aşamada olmadığından sertifikalandırma sürecinin hızlanması gerektiği görülmüştür. Fakat öncesinde Personel Belgelendirme Kuruluşlarının TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uygun Kalite Yönetim Sistemi oluşturularak akredite olmaları gerekmektedir. Yetkilendirilmiş Personel Belgelendirme Kuruluşlarının sayılarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sisteminin uygunluğu oluşturulan matriste yer almaktadır. İSG alanını düzenleyen 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 2012 yılında Resmî Gazete'de yayımlanan yasalar gereği inşaat sektörü çok tehlikeli meslek sınıfına girmektedir ve bu sektörde iş gücünün mutlak surette sertifikalandırılmaları gerekmektedir. Personel Belgelendirme Kuruluşları yeterliliğe sahip olmadan önce yani kurulum aşamasında birçok eksikliği olmaktadır. Standartlara uygun bir Kalite Yönetim Sisteminin kurulup faaliyet gösterebilmesi için zaman gerekmektedir ama bu

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

zamanın en kısa süreye indirilebilmesi için bu çalışmada getirilen yaklaşım ve önerilerle kurulan Kalite Yönetim Sistemini örnek alan Personel Belgelendirme Kuruluşları çok daha hızlı ve standartlara uygun bir şekilde sistemlerini kurmaları mümkün olacaktır. İnşaat sektöründe verimli ve güvenli bir çalışma yapılmasının ilk şartı, sertifikalandırılmış ve yapacağı işin bilincinde olan nitelikli iş gücü ihtiyacının karşılanmasıdır. Personel Belgelendirme Kuruluşlarına kurulan standartlara uygun Kalite Yönetim Sisteminin uygulanması, nitelikli bir işgücü oluşturarak bu soruna çözüm getirecektir ama bu sertifikalanma sürecinin etkilerini kaza oranlarını azaltmada kısa sürede görmek mümkün olmayacaktır. Bu sebeple, inşaat sektöründe yıllara yönelik olarak sertifikalanma oranı artıkça kaza oranlarının daha çok azalacağı düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmada Personel Belgelendirme Kuruluşlarının en kısa sürede ve standartlara uygun olarak kurulması için önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler kısaca aşağıda sıralanmaktadır:

- Sayıları yetersiz olan Personel Belgelendirme Kuruluşlarının en kısa zamanda artırılmalıdır.
- Personel Belgelendirme Kuruluşlarının Kalite Yönetim Sistemini standartlara uygun olarak hazırlamaları gerekmektedir.
- Sertifikalandırma sürecinin Kalite Yönetim Sistemine uygun adımlarla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- Personel Belgelendirme Kuruluşlarının üniversitelerde de kurulması için teşvik ve destek verilmelidir.
- Mevcut Personel Belgelendirme Kuruluşlarının Kalite Yönetim Sistemlerini en kısa sürede standartlara uygun hale getirmelidirler.
- Mevcut Personel Belgelendirme Kuruluşlarının çalışmada yer alan örnek kuruluşun Kalite Yönetim Sisteminden yararlanmalıdır.
- Akreditasyonunu sağlamış yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarının farklı eğitim kuruluşlarıyla ortaklık yapmasına olanak sağlanarak sertifikalandırma süreci hızlandırılmalıdır.
- Riskli alanlarda çalışan personellerin bilinçlendirilmesinde en önemli etken olan mesleki yeterlilik sistemi ile yıllık olarak iş kaza oranını azaltarak ekonomik kayıpları en aza indirgenmelidir.

PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ

- Sistemin uygulanması sıkı bir şekilde denetlenerek istismar edilmesi önlenmelidir.
- Belgelendirme alanında yetkilendirmek isteyen kuruluşlara rehber olacak bu çalışmayla kuruluşlar için Kalite Yönetim Sisteminin sağlaması gereken koşulları detaylandırmıştır.
- Hayat boyu öğrenme desteklenmiş olur.

Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşunun Kalite Yönetim Sisteminin yapısı, içerikleri ve uygulamalarının TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına uyumluluğunu gösteren uyum matrisi ortaya konulmuştur. Bu amaçla hazırlanan uyum matrisine göre örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu kendi Kalite Yönetim Sisteminde TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardının gerekli tüm şartlarını sağlamıştır. Örnek Personel Belgelendirme Kuruluşu genel olarak Kalite El Kitabı'na TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardının tüm şartlarını özetleyecek şekilde belirtmiştir. TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardının uygulanması ve denetlenmesi için ise Kalite Yönetim Sisteminde oluşturduğu prosedür, talimat, görev tanımı ve prosedürleri kullanılmıştır. Uyum matrisi incelendiğinde prosedür veya Kalite Yönetim Sistemi dokümanının TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardının gerekliliklerini tamamen sağladığı görülmektedir. Tüm bu sebepler bu çalışmayı farklı ve faydalı kılmaktadır. Bu açıdan bu çalışma ile ileride kendi Kalite Yönetim Sistemini oluşturmak isteyen kuruluşlara ve Mesleki Yeterlilik alanında literatürde sınırlı sayıda çalışma olmasından dolayı mesleki yeterlilik alanında çalışmak isteyen araştırmacılara ışık tutacaktır.

6. KAYNAKÇA

Adane, M. M., Gelaye, K. A., Beyera, G. K., Sharma, H. R., & Yalaw, W. W. (2013). Occupational Injuries Among Building Construction Workers In Gondar City, Ethiopia. Occupational Medicine & Health Affairs.

Adane, M. M., Gelaye, K. A., Beyera, G. K., Sharma, H. R., & Yalaw, W. W. (2013). Occupational Injuries Among Building Construction Workers In Gondar City, Ethiopia. Occupational Medicine & Health Affairs.

Ağın, K. (2020). Yönetimlerde Kaizen Felsefesi. 19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 67-75. Retrieved From <https://dergipark.org.tr/tr/pub/19maysbd/issue/53854/699144>.

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

Akboğa, Ö., & Baradan, S. (2015). İnşaat Sektöründeki Ölümlü İş Kazalarının Karakteristiklerinin İncelenmesi: İzmir Alan Çalışması, 5. İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliği Sempozyumu, İzmir, 215-224.

Arslan, M., (2012), http://birecik.harran.edu.tr/ders_notlari/meslek_standartlari.pdf. (Erişim Tarihi: 10.01.2012).

Aydın, A, Aktaş, M. (2020). Çalışanların Etik Liderlik Algısı Ve İş Tatmini: Mersin İli Örneği. 19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (4). Retrieved From <https://dergipark.org.tr/tr/pub/19maysbd/issue/58377/825038>.

Aydın, M.K., (2013) B. I. K. Y. G. İnşaat Projelerinde Kalite Yönetimi Uygulamaları.

Bayram, S. (2018). Şantiyelerde Yaşanan Güncel İş Kazaları, Çalışan Farkındalıkları Ve Eğitim Seviyeleri Arasındaki İlişki. Çukurova Üniversitesi Mühendislik Ve Mimarlık Fakültesi Dergisi, 33(1), 241-252.

Canbey-Özgüler, V. (2019). Türkiye’de Mesleki Yeterlilikler Sistemi Ve Sendikalar-Vocational Qualifications System And Trade Unions In Turkey. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(22), 15-43.

CEDEFOP, (2010), Yeterliliklerde Görülen Değişimler, CEDEFOP Referans Serisi, No: 84, Avrupa Birliği Yayın Ofisi: Lüksemburg.

Chau, N., Mur, J. M., Benamghar, L., Siegfried, C., Dangelzer, J. L., Français, M., ... & Sourdot, A. (2004). Relationships Between Certain Individual Characteristics And Occupational Injuries For Various Jobs In The Construction Industry: A Case-Control Study. American Journal Of Industrial Medicine, 45(1), 84-92.

Demirbaş, Mahmut. "İç Kontrol Ve İç Denetim Faaliyetlerinin Kapsamında Meydana Gelen Değişimler." (2005).

Jafari, M. J., Barkhordari, A., Eskandari, D., & Mehrabi, Y. (2019). Relationships Between Certain Individual Characteristics And Occupational Accidents. International Journal Of Occupational Safety And Ergonomics, 25(1), 61-65.

İş Sağlığı Ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği, Resmi Gazete (Sayı: 28509), 2012.

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

Kale, Ö. A., & Yanık, S. (2018). İnşaat Sektörü Çalışanlarının İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliği Eğitimleri Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Sektörel Araştırma. *Sakarya University Journal Of Science*, 22(2), 637-649.

Khashaba, E., El-Helaly, M., El-Gilany, A. H., Motawei, S. M., & Foda, S. (2018). Risk Factors For Non-Fatal Occupational Injuries Among Construction Workers: A Case–Control Study. *Toxicology And Industrial Health*, 34(2), 83-90.

Manisalı, E., & Çukurlu, C. *Türk İnşaat Sektöründe İşçilik Kalitesinin Tesisi Ve Geliştirilmesi*. 3. Yapı İşletmesi Kongresi, 2005.

MYK (2006). “Mesleki Yeterlilik Kurumu”. Ankara. <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ums>.

Mümtaz, İ., & Döğer, S. *TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendirme Standardına Göre Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarının Akreditasyonu Uygulaması: Sakarya Üniversitesi Sürekli Eğitim, Uygulama Ve Araştırma Merkezi Sınav Ve Belgelendirme Faaliyetleri*. *Sakarya İktisat Dergisi*, 6(3), 63-73.

Occupational Safety & Health Administration, 2015, OSHA Data, Statistics
<https://www.osha.gov/oshstats/commonstats.html>.

Öcalan, T., & Pırtı, A. (2015). *Ulusal Mesleki Yeterlilik Sisteminin Harita Sektörüne Getirdikleri Ve Durum Analizi*. *TMMOB Harita Ve Kadastro Mühendisleri Odası*, 15.

Resmi Gazete, 2013. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Başbakanlık Basımevi, 28648.

Tan, O. (1999). *İş Kazası Oluşmadan Alınacak Önlemlerin Maliyeti İle İş Kazası Oluştuktan Sonraki Harcama Maliyetlerinin Analizi Ve Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

T.C. Aile, Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. <http://www.guvenliinsaat.gov.tr> (Erişim Tarihi: Nisan 2019).

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, “Ulusal İstihdam Stratejisi, 5. İzleme ve Değerlendirme Kurulu Toplantısı Mevcut Durum Raporu-İnşaat Sektörü”, (Aralık 2017).

T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu, SGK İstatistik Yıllıkları, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari

**PERSONEL BELGELENDİRME KURULUŞLARINDA STANDARTLARA UYGUN
KALİTE YÖNETİM SİSTEMİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ VE ÖNEMİNİN İNŞAAT
SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ İLE İNCELENMESİ**

Temel, B. A., Başağa, H. B., & Atasoy, M. “İnşaat Sektöründe Çalışan İşçilerin Profilleri İle İş Sağlığı Ve Güvenliği Hakkındaki Bilgi Düzeyleri; “Trabzon Ölçeğinde, 5. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Sempozyumu, İzmir, Türkiye, 5 - 06 Kasım 2015, ss.225-244.

Türk Akreditasyon Kurumu, Personel Belgelendirme Kuruluşlarının Akreditasyonuna Dair Rehber, (2016).

UİS, (2014), Ulusal İstihdam Stratejisi Eylem Planları 2014-2016, T. C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü: Ankara, <http://www.uis.gov.tr>

Ünal, M. S. (2018). Türkiye Madencilik Endüstrisi İçin Eğitim Ve Sertifikasyon Modeli Geliştirilmesi.

Yanık, S. (2017). İnşaat Sektöründe Çalışan İşçilerin Profilleri İle İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Belirlenmesi (Master's Thesis).

<http://europass.gov.tr/index.php->

<http://www.turkak.org.tr/turkaksite/akreditasyonakreditasyonnedir.aspx>

<http://www.turklm.org/belgelendirme-kilavuzu>

TRIALISM – THE ISSUE OF POLITICAL REORGANIZATION OF THE DUAL MONARCHY

TRIALİSM - ÇİFT MONARŞİNİN SİYASİ OLARAK YENİDEN DÜZENLENMESİ KONUSU

Filip NOVAKOVIĆ¹

Abstract

After the Spring of the Peoples 1848/49 it became obvious that the old state forms came to an end where the nation was represented through the figure of an absolute monarch. The times of nation-states has come and it is increasingly certain the old monarchies, composed of a multitude of nationalities, cannot in the end, as such, survive. The old Habsburg Empire was the most obvious example of a period that found its end in the first bourgeois revolutions. The changes were indispensable, the first of which was the Settlement of 1867 between the two largest people's Monarchies, the Germans and the Hungarians, followed by the Settlement between the parliaments of Budapest and Zagreb the following year. The author will analyze the events that followed, and at the potential solutions that tried to prevent the final collapse of the Danube Monarchy in 1918.

Keywords: Trialism, Austro-Hungary, Settlement, Triune Kingdom , Reorganization

Özet

Halkların Baharından Sonra 1848/49, ulusun mutlak bir hükümdar figürü aracılığıyla temsil edildiği eski devlet biçimlerinin sona erdiği aşıkardır. Zaman Ulus-devletlerin zamanıdır ve artık çok sayıda milletten oluşan eski monarşilerin hayatta kalamayacakları giderek daha da kesinleşmiştir. Eski Habsburg İmparatorluğu, sonunu ilk burjuva devrimlerinde bulan bir dönemin en bariz örneği olmuştur. Değişiklikler kaçınılmazdı, bunlardan ilki, en büyük iki halk monarşisi, Almanlar ve Macarlar arasındaki 1867 Uzlaşması ve ardından ertesi yıl Budapeşte ve Zagreb parlamentoları arasındaki Uzlaşma olmuştur. Yazar, takip eden olaylara ve 1918'de Tuna Monarşisinin nihai çöküşünü engellemeye çalışan olası çözümleri değerlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Deneme, Avusturya-Macaristan, Yerleşim, Triune Krallığı, Yeniden Yapılanma.

1. INTRODUCTION

Decades after the end of the Napoleonic Wars with the Habsburg Empire we see the flourishing of reactionary forces and the firm belt of old absolutism and centralism that gripped the peoples of the Monarchy. The grip of the central government was so strong that it led to mass

1 Student at Faculty of Law, University of Banja Luka, ORCID: 0000-0001-9979-5824, filip.novakovic@student.pf.unibl.org

Makale Gönderim Tarihi(Manuscript Submit Date): 07.04.2021, Kabul Tarihi(Accepted Date): 23.12.2021, Basım Tarihi(Published Date): 30.12.2021, turnitin benzerlik oranı(turnitin similarity ratio): %3

revolutions and uprisings against the government in Vienna (this movement was particularly pronounced in Hungary, where even the government and entire state administration were formed). The revolution put two demands before the sovereign in Vienna: bourgeois-democratic reforms and political rights for all the peoples of the Monarchy (Šarkić, 1999, p. 249). Under great pressure, the emperor granted the position and proclaimed the abolition of feudal relations. During the revolution of 1848/49, the idea of political rapprochement of the South Slavic peoples in the Monarchy in order to create a counterbalance to the German and Hungarian oligarchy appeared in (Imamović, 2006, p. 88). This idea was once adopted under the name of trialism and essentially expressed the view of the federalization of the multinational Habsburg Empire. This attitude was unacceptable for the ruling circles in Vienna because it was considered that the united Kingdom of Croatia-Slavonia and Serbian Vojvodina must not become the basis for the creation of a single state of South Slavs (Kann, 1964, pp. 254-257; Matković, 2001, pp. 49-50; Hondius and Hondius, 1968, p. 80).

The imperial proclamation on the abolition of feudal relations, but also on the democratization of the country, was greeted with enthusiasm, but it did not last long. The uprising was suppressed by military intervention by Russia, and shortly afterwards, in 1851, the Constitution was repealed. There was a period of absolutism personified through the character of the Minister of the Interior Alexander Bach (the period from the 1851st to 1860th year can be called the period of Bach's absolutism) (Fernandez, 2015, pp. 9-10). After the defeat by Italy, Emperor Franz Joseph I had no choice but in 1860 to enact a new constitution known as the October Diploma. The following year, the February diploma was proclaimed, which narrowed the rights proclaimed by the Constitution. The ruling structures in Vienna have long argued over whether to give in and create a federation or to make a compromise with the Hungarian oligarchy and „re-vote“ other nations. After the war with Prussia, the answer was obvious. The negotiations between Vienna and Budapest were sequeled.

2. AUSTRO-HUNGARIAN AGREEMENT

The Habsburg monarchy represented a special community of several entities connected by the wreath of the Austrian ruler. However, the influence of that crown was weakly felt, from the time of the development of enlightened absolutism, as if the central state power was strengthening. Strengthening national and world expiry of wars and revolutions of the 18th and 19th centuries, th old monarchy was visibly weakened and territorialy reduced (the first blows were experienced by the Austrian Empire with the Napoleonic Wars (1804-1815), then the loss of territory in northern Italy in 1859, and finally the loss of leadership in the German

TRIALISM – THE ISSUE OF POLITICAL REORGANIZATION OF THE DUAL MONARCHY

Confederation by Prussia in 1866, after the Austro-Prussian War). The circumstances were such that a reaction from the highest circles within the Monarchy was required. It was necessary to change something. The Austrian Prime Minister, Count Friedrich Beust, one of the greatest advocates of the Austro-Hungarian compromise with the ruling class of the Hungarian aristocracy, launched a campaign „against the Slavic danger“ (Čulinović, 1961, p. 110). Francis Deak, then the master of the parliamentary majority and the first man of Hungarian liberals in the House of Representatives of the Parliament in Budapest, submitted a plan to the government in Vienna on the reorganization of the Habsburg monarchy (it is believed that the draft was made according to the aspirations of the Hungarian ruling circles on complete domination over the „Land of the crown of St. Stephan“) (Čulinović, 1961, pp. 110-115). The Emperor adopted this draft in his Rescript of February 17th 1867, and the first Hungarian Government was formed, headed by Count Gyula Andrassy. Thus, Austria and Hungary settled their relations in a single settlement (Šišić, 1962, p. 447). The monarchy is now and become a union composed of two entities. Each had its own organs that depicted its „statehood“. In addition to these, there were joint bodies of the Monarchy . The first among them is the monarch when they represent him as the father of the new state. Then we see the Joint Council of Ministers, as well as a joint body that is searched and the umbrella law solutions, so-called „Delegations“.

132

Austria and Hungary were henceforth two entities united through an emperor and a king (Kaiser von Österreich und Apostolischer König von Ungarn, the relationship between Austria and Hungary (the Austro-Hungarian settlement) was governed by the Law of 21st December 1867 RGBL No. 146 for Austria and Article XII of March 30, 1867 for Hungary) (Šarkić, 1999, pp. 250-252; Čulinović, 1961, pp. 110-115). Each part of the Monarchy now had its own state system. Austria was an empire with an emperor at the head of the state administration. He shared power with the Imperial Council, Parliament composed of two chambers – the House of Representatives and the House of Lords (the House of Representatives was represented by Member of the Parliament (hereinafter: MPs) elected by various curiae, while the House of Lords (Herrenhaus) was composed of representatives of the highest nobility and members of the church clergy). Cislaitanien (commonly used name for the Austrian part of the Monarchy, meaning „Land on this side of the river Laitha“) consisted of ten crown lands with limited autonomy. Thus, Austria had the characteristics of a typical constitutional monarchy of the 19th century. On the other hand, in the Land of the crown of St. Stephan (this was the official name of the Hungarian part of the Monarchy, in use was still the name Transleithnia (Transleithanien), which means „Land beyond the river Leitha“) we see a pronounced

parliamentarism where the government depends on a majority in the House of Representatives (not so much on members of the Upper House, the composition of the Upper House of the Hungarian Parliament was the same as in Austria). Thus, the Hungarian Parliament managed to gain a dominant role over the government. The passions between the two largest peoples of the Monarchy subsided with this agreement. Small nations from the southern borders of the now Dual Monarchy began to protest because they felt betrayed by the Vienna court, but also by their comrades-in-arms in the fight for freedom and equality of peoples. It was necessary to solve their national question as well.

3. CROATIAN-HUNGARIAN AGREEMENT

In 1866/67 Franz Joseph wrote the Croatian Parliament asking for an opinion on resolving the state issue. The Parliament sent three proposals to the Emperor. According to the first, the relations between the Triune Kingdom and the Kingdom of Hungary should remain unchanged, the second was based on the fact that the Croatian Parliament never adopted the laws in force in Hungary in 1848 and that the Triune Kingdom had no obligations to Hungary, and the third was that the Parliament independently resolve the issue of state-legal relations between Croatia and Austria, ie without the interference of Hungary (Šišić, 1962, p. 448). We see that the Croatian Parliament largely considered it possible to put the Triune Kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia on an equal footing with Austria. The wind behind them was Count Richard Belcredi, the Prime Minister in Vienna, and a great advocate of the federalist idea. However, Belcredi soon resigned from that position, and his successors more or less made a compromise with their partners in Budapest, thus completely excluding the Croatian Parliament from the negotiations on the future state system.

A special provision in the Austro-Hungarian settlement referred to the issue of the Kingdom of Croatia. Vienna placed the issue in the hands of the new Hungarian government and expressed the belief that it was best not to interfere in the disagreements between Croats and Hungarians and let them resolve their relationship on their own. In October 1867, the emperor brought a new Croatian electoral order, according to which the number of virilists was significantly increased. This ensured a majority in the Croatian Parliament (Čulinović, 1961, p. 116; Šišić, 1962, p. 448) in favor of the proposed agreement by the Hungarian Parliament. The text was soon compiled and on September 28, 1868, the Croatian-Hungarian settlement was concluded, and most of the provisions of this agreement were unfavorable for the state and legal position of Croatia (Imamović, 2003, p. 215).

***TRIALISM – THE ISSUE OF POLITICAL REORGANIZATION OF THE DUAL
MONARCHY***

Examining the nature of this agreement, we see that the Croatian-Hungarian settlement is a bilateral agreement concluded between the parliaments of two „states“. By this act, the Kingdom of Croatia represented a special state legal entity within the borders of the Kingdom of Hungary, which again, according to the Austro-Hungarian settlement, had a special position and relationship with Austria. In principle, no law in Hungary could be passed without the participation of representatives of the Triune Kingdom, and therefore not at the state level. The authors, jurists, but also to historians have long wondered how and in the position of Croatia actually had, and conducted three different conclusion. The first, mostly Hungarian legal authors, disputed every statehood of Croatia, claiming that it was only a province within Hungary (Imamović, 2003, p. 216). Others felt that Croatia still retained a kind of statehood, even under conditions of dualism (Čulinović, 1961, p. 125), this thesis represented by Louis Le Fur. Le Fur states that, since the Croatian representatives still participate in the creation of the common policy, Hungary still has the characteristics of a federal state (Jevtić and Popović, 2003, p. 198). In particular, we have an interesting theory put forward by Josip Pliverić, professor at the University of Zagreb, and the German legal theorist Georg Jellinek, who in his famous book „Die Lehre von den Staatenverbindungen“, pointed out that „according to the Settlement, Croatia is more than a province, but less than a state“ (1882, p. 76), while the professor Pliverić agrees with him, saying that in his book „Die rechtliche Verhältniss Kroatiens zu Ungarn“, where the Jelinek elaborate theories in the so-called fragment states (1885, p. 57). Thus, we conclude that Pliverić and Jelinek represented a kind of „middle way“ (based on this, Jelinek set out his theory of the so-called fragment states).

Undoubtedly, after the Settlement, Croatia had its own territory, and in that territory some organization of government, but also its own political people (on the organization of government and the political people in particular, see Art. 59. and 60. of Croatian-Hungarian settlements). These terms, interestingly, did not refer to Dalmatia, which was under Austrian rule, but was considered by the Croatian Parliament to be part of the Triune Kingdom. According to the Settlement, the bearers of power were the Croatian Parliament and the Ban, who was the representative of the imperial and royal crown in Croatia. The Ban was appointed and dismissed by the sovereign on the proposal of the Hungarian Prime Minister. From this we can see that Croatia had a kind of truncated autonomy, because the first man of the administrative power in Zagreb often depended on the majority in the Hungarian Parliament. Ban was, therefore, at the head of the administrative authorities in Croatia and Slavonia, and

under him were three departments: justice, internal administration and education and worship. Everything else was in the hands of the government in Budapest.

4. SETTLEMENT REVISION

After the realization of the law on the regulation of relations between Croatia and Hungary, great dissatisfaction arose because the basic wishes of the Croatian people were not respected, but also because the achievements of the 1848 revolution were bypassed. During his visit to Croatia, Emperor and King Franz Joseph was convinced of this. Due to the text of the Settlement, a great struggle arose between the Croatian Ban Levin Rauch and members of the opposition People's Party. The oppositionists have been persecuted, accused for disturbing public order and even treason. Absolutist practice has revived in Croatia. After the expiration of the three-year term, the Ban is obliged to call new elections for the Croatian Parliament, which Ban Rauh did. These elections ended in the complete defeat of the ruling unionists, while the People's Party won 51 of the 65 seats (Unionists won 13, and Ante Starčević's party entered parliament with one seat).

The foreign policy situation at the time did not help the government in Vienna. Prussia won the war against France and proclaimed the German Empire. This seriously led the ruling circles in the largest city of the Habsburg Monarchy to consider the possible consequences that the relocation of forces on the world political scene would lead to. There was nothing better inside the country either. Representatives of the Czechs, Slovenes and Poles dissatisfied with the treatment by the Germans, left the Imperial Council. The Croatian-Serbian coalition gains a majority over the Italians in Dalmatia. The new Austrian Prime Minister, Count Karl Hohenwart, proposes to the Emperor to convene the Czech Parliament and, with his rescript, recognize all the rights of the Czechs as well as the Hungarians (Šišić, 1962, p. 456), and to establish this by being crowned with the Czech royal crown. The Emperor agrees. The Czech champions and Count Hohenwart put together the so-called 18 fundamental articles giving the Czech Republic and Moravia the same rights as Hungary a few years earlier. These were officially the first harbingers of federalist change that would put an end to dualism. Foreign Minister Boist and Hungarian Prime Minister Andrassy immediately opposed these solutions.

During all this time, the Croatian Parliament stood still. The constitutive session was postponed as many as three times. When the Parliament finally managed to meet and appoint Ivan Mažuranić in front of the president, Ban read the royal rescript according to which the Parliament was dissolved because no successful action could be expected (Šišić, 1962, p. 456). Ban Bedeković did not do well in that role, so the Hungarian government proposed Antun

Vakanović for ban. It is interesting that Vakanović's primary task was to convene new elections for the Croatian Parliament and implement the official policy of the Hungarian government. Vakanović continued the election practice of Ban Rauh, and persecuted the opposition. However, the people elected 47 people, and only 28 unionists (Šišić, 1962, p. 456). In order to equalize the forces, the ban invited 47 virilists to the Parliament, who turned out to be mostly unionists. The position of the opposition of the People's Party was very unfavorable.

During this time, the distribution of forces in Vienna changed. The federalist government was removed, and Count Andrassy joined the Joint Council of Ministers. Andrassy's successor in Budapest, Menhart Lónyay, realizing that the fate of the new Parliament would be the same as the previous one, invited the people's champions to the negotiating table. A joint delegation of the Croatian Parliament, composed of both populists and unionists, presented a package of demands to the Hungarian government regarding the revision of the Settlement. The first among them was that Croatia would appoint five members to the delegations for the joint parliament, without being elected by all members of Parliament, but only by elected representatives (virilists would be excluded from voting). The second concerned is the position of ban. They demanded that the ban be appointed by the king on the proposal of the parliamentary majority, and that the Hungarian parliament be excluded from his election. The ban should bear the title „ban-minister“ of the provincial kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia (Šišić, 1962, p. 457), which would especially emphasize his responsibility to the Croatian Parliament. The last request concerned the state treasury. Croatia would manage its own finances, but would give the exact amount on an annual basis for joint affairs, and it was requested that the Croatian minister in Budapest not influence Croatian autonomy and not interfere in the affairs entrusted to Parliament, but would represent the interests of the Triune kingdoms in the Hungarian parliament and government.

The proposals of the Croatian delegation, although after a long hesitation, were rejected, down to one. The delegation of the Croatian Parliament had to give in and gave in until the old Settlement remained, with only one change. Namely, from now on, Croatia will send 45 percent of its revenues to the joint treasury, instead of the previous lump sum of 2,200,000 forints (in 1889, the tangent was reduced to 44 percent). This change was also approved by the Croatian Parliament by a majority of 79 to 10 votes.

5. LATER SOLUTIONS AND THEIR INTERPRETATION

5.1. Thought of Dr. Ante Starčević

In his works, Ante Starčević explicitly advocates state independence, which according to him was a key item of every free nation (1943, pp. 416-418). We can say that his views were more crown-oriented than those of a republican nature, which is clearly seen in his discussion „Republika ili Kraljevina“ („Republic or Kingdom“), where he advocates the existence of a strong Kingdom of Croatia but in a union led by the Habsburg-Lorraine ruler (Starčević, 1943, pp. 428-429). In his political concept, he understands the necessity of including all countries inhabited by Croats and other South Slavic peoples in one state-legal entity within the Habsburg Empire. He states that the modern state system is based on a legally regulated state with especially emphasized obligations of its citizens, and especially civil servants. He sees the new civil service cleansed of the privileged nobility that has been ubiquitous in the official policy of the Monarchy for centuries. He believes that the state should be hierarchically organized with a strict delegation of authority from the top down (Starčević, 1943, p. 431). He expressed the belief that the sovereign power of the ruler came directly and only to the people, which he expressed through the view that the people's representation is the highest body of state power. He states that there should be a spirit of loyalty to the Monarchy in the army, but it is interesting that he does not separate generals and officers from politics, but believes that the two fields will naturally separate themselves and that the intervention of a sovereign state body is not necessary. However, Starčević's proposal is more of a philosophical basis for what should follow (Gross, 1973, pp. 289, 339). In his works, he does not offer concrete solutions to the crisis in the announcement, a crisis that has already begun to be felt in the air of the Danube climate. What we can conclude is that he watches positively towards Austria and Hungary as fraternal states in a multinational federation that should include Croatia (Mikulić, 2017, p. 148). It is concluded that he believes in Croatia as a third „entity“ more than as an independent state. In the end, the authors can only guess what Starčević really meant, and the federalization of the Monarchy is the conclusion of most of them.

5.2. The 1905 proposal

The first real solution to this problem is offered Prince Heinrich Hanau in 1905. Hanau considered that it is necessary to achieve maximum equality of all to the peoples that have done Monahriju. He therefore expressed the view that the lands under the Habsburg Crown should be divided into three equal entities. The first, ie the Empire of Austria, which would include the

area of Bohemia, Silesia, Moravia, Upper and Lower Austria, parts of Carinthia and Styria, Salzburg, Tyrol and Vorarlberg. These territories would be under the jurisdiction of the Imperial Council in Vienna. He then envisioned the Kingdom of Hungary (the lands of the crown of St. Stephen) headed by a Hungarian parliament and a government that would govern the territory of Hungary, Galicia and Bukovina. Finally, he believes that the Kingdom of Croatia, Slavonia, Dalmatia and the Kingdom of Bosnia and Herzegovina with its center in Zagreb should be established. This entity would consist of the countries of the same name with Slovenia (parts of Carantania and Styria), but also Istria, Trieste and Rijeka, and would be led by a ban who would report to Parliament. This proposal did not meet with the approval of officials in Vienna, but also in Budapest.

5.3. Proposal of Dr. Ivo Pilar

Ivo Pilar was considered one of the most prominent lawyers and politicians who are said to have laid the foundations of modern Croatian political thought.. He based his proposals for the reorganization of the Dual Monarchy on right-wing thought. We see this from his position that the reorganization of the Monarchy is based on a combination of state-historical law of the Kingdom of Croatia and the reality that the social, political, and military situation at the time represented. In his work „Jugoslavensko pitanje i Veliki rat“ („The South Slavic Question and the Great War“), he presents different views on the creation of a third state legal creation within the Habsburg monarchy (1918, pp. 340-380). This is where he explains the real threat of the collapse of the Austro-Hungarian Empire under the influence of Italy and Serbia. He believed that the Monarchy was most affected by the inappropriate division of the keys of power between the Germans and the Hungarians, on the one hand, and the Slavs, on the other. Pilar believes that the unification of all South Slavic countries under the Austrian crown will lead to much-needed stabilization. In his individual works, he emphasizes the classic trialistic solution where the Kingdom of Croatia and Slavonia and the Kingdom of Dalmatia are joined by Bosnia and Herzegovina (Pilar, 1917, pp. 108-110). He believes that the merger of these three entities will create a single entity that will prevent either side from prevailing in the conduct of official state policy, and expresses the belief that this will achieve the necessary equality of the people. Pilar takes the proposals of his predecessors and states that this new entity, which should be called „Single Area of the Kingdom of Croatia, Slavonia, Dalmatia and Herceg-Bosna“, should be inextricably linked with Austria and Hungary through the Austro-Imperial Crown (Pilar, 1918, p. 339). What is most resented about his proposal is that he sees only Croats as the leaders of

the South Slavs in the Monarchy (Pilar, 1918, p. 398), and neglects Slovenes and Serbs, as well as other nationalities who lived in those areas and felt like South Slavs.

5.4. Draft by Nikola Zvonimir Bjelovučić

Nikola Zvonimir Bjelovučić, one of the greatest advocates of the right-wing idea, but also later a supporter of the Croatian Peasant Party, until the very end, that is, until 1918, held the position that it was necessary to carry out a political reorganization of the Habsburg monarchy. After joining the joint state of SCS, he advocated for a three-party structure of that state as well. In his work „Trijalizam i hrvatska država“ („Trialism and the Croatian State“), Bjelovučić enters in more detail than all previous proposals and presents the form, laws, name, symbols, administration and government of the proposed third state legal entity. According to Bjelovučić, the ruling right belongs exclusively to the imperial-royal Habsburg-Lorraine dynasty (Mikulić, 2017, p. 150). The ruler would bear the title „Emperor of Austria, Apostolic King of Hungary and King of Croatia“ or „Emperor and King of the Austro-Hungarian-Croatian Monarchy“ (Bjelovučić, 1907, p. 9). He states that the ruler must be appointed by the Croatian primate in Zagreb, where he should sign the Croatian royal conspiracy before the Parliament (document containing the oath of the Croatian-Slavonian-Dalmatian king). The scope of this third entity would include the area of Croatia, Slavonia, Dalmatia, Bosnia and Herzegovina, Istria and all other South Slavic countries, with Trieste and parts of Istria inhabited by Italians becoming an autonomous area within that unit. The kingdom would be divided into counties, as lower administrative areas. The parliament would consist only of elected representatives, and the government would be ban, podban and Croatian royal ministers (Bjelovučić, 1907, p. 11). An important change in the proposal is also related to common affairs, ministers, institutions and finance. All joint ministries would be called „imperial and royal ministries“, as would ministers. A common government would pursue foreign policy (according to Bjelovučić, each state entity would provide 1/3 of diplomatic representatives), joint finances and there would be joint ministries of the army (based in Vienna, and each state body reserves the right to train and educate officers (it is interesting that Bjelovučić proposes that the share of soldiers, and especially officers in the Imperial and Royal Army, be proportional to the number of certain nationalities in the Monarchy. He also suggests that the training be conducted in the languages of the peoples to whom the soldiers belong), and the navy (based in Pula, where each state would bear 1/3 of the cost of maintaining it). Bjelovučić states that Croats, Slovenes and Serbs, who would make up the majority in the third part of the Monarchy, would have to be politically equal, both at the state and local level, where they would retain national freedom. The state coat

of arms and flag would consist of a red-white-blue tricolor with a crowned large coat of arms in the middle (the large coat of arms would consist of the coats of arms of Croatia, Slavonia, Dalmatia and Bosnia and Herzegovina). The state flag would be used and would be displayed on all official state, administrative and military buildings and but the naval-merchant fleet. He believes that local self-government units and county districts should make their own decision on their own coat of arms and flag. In his work, Bjelovičić advocates a special register of nobility on the territory of the third unit, but also the equating of the Muslim nobility in Bosnia with that in Croatia. Croatian would be the official language, and Slovenian and Serbian would be used. Education would be entrusted to the Croatian royal government, and it also demands the establishment of higher military and naval schools on the territory of Croatia. The official churches would be Roman Catholic (in this connection, the Archbishop of Zagreb would rise to the rank of Croatian primate), Orthodox (but it would develop into the Serbian and Croatian Orthodox Churches) and Protestant. The official church language would be Croatian. Judaism would be equated with the official church, and the Sarajevo-based Islamic religious community would enjoy full autonomy in its affairs. Croatia to the government consisted of six royal ministries: finance, justice, trade and croatian colony (Croatian emigration), agriculture, home security and railways and transport.

6. THE GREAT WAR

The man who was to inherit the imperial-royal crown, Archduke Franz Ferdinand, was a great supporter of the idea of federalization of the country. Ferdinand gathered around him a group composed of the most learned men of the Monarchy, who came before him with a proposal - the United States of Greater Austria (Vereinigte Staaten von Groß-Österreich , the proposal was to create a federation similar to the United States from the Austro-Hungarian dual monarchy, some even call this draft the first step towards the creation of the EC / EU). The Archduke believed that the introduction of a new order would save the country from complete collapse. Most political factors in Vienna disagreed with him.

With the Sarajevo assassination (June 28, 1914) and the beginning of the Great War, all hope for a peaceful solution to the South Slavic question was lost.. The Balkan gunpowder barrel exploded and ushered the Old Continent into a world war. The Sarajevo assassination is a long-awaited excuse for the declaration of war on Serbia by the authorities in Vienna (Jovanović, 1929, p. 5), which was addressed to the Serbian government in a telegram dated July 28, 1914. The war lasted for the next four years. While the borders of the empires in the west, but also in the east, shifted, political life in the Dual Monarchy continued. The South Slavs remained

divided into two camps - one, which advocated the establishment of a trialist monarchy, and the other, which believed that all South Slavs should unite into one, common and independent state. A group of politicians who advocated a different position left the country and formed a Committee whose task was to coordinate with the Government of the Kingdom of Serbia in creating the ground for the establishment of a common state. The Yugoslav Committee, formed in Florence, took as its basis its program a small manifesto adopted by the Serbian government in Niš at the beginning of the war. The Corfu Declaration and, finally, the Vidovdan Constitution would have emerge from this program (Jovanović, 1930, p. 37).

Meanwhile, a wind of change was beginning to blow in the Habsburg Monarchy. With the death of Emperor and King Franz Joseph I at the end of 1916, and the arrival of young Emperor Charles as the head of state, there was renewed talk of a political reorganization of the Monarchy. Emperor Charles agreed to receive deputations from Zagreb who managed to convince him of the necessity of creating a South Slavic part of the Monarchy. In the end, Charles agreed, but on the condition that the Hungarian government agrees with that. The Hungarian parliament released the emperor and king from his oath and new authorities were formed. But it was too late for that in 1918.

7. NATIONAL COUNCIL OF SHS AND DISSOLUTION OF THE COUNTRY

In May 1917, in the Imperial Council, the president of the Yugoslav Club in that representative body, Dr. Anton Korošec, read the declaration of that club. The declaration (which has been known as the May Declaration) sets out a program for the unification of all South Slavs under the crown of the Austrian emperor. This statement requested that „on the basis of the people's leadership and Croatian state law“ (Janković and Mirković, 1997, p. 317). All the lands inhabited by Slovenes, Serbs and Croats were united into the still complete Habsburg Empire. The attitudes of bourgeois opportunists (as B. Stuli calls them) speak openly about the situation the Monarchy was facing. It was on the verge of collapse, both military and economic, but also political. It is interesting that the Imperial Council has not met once since the beginning of the war, but only now. This tells us that the desperate moves of the new authorities in Vienna began to be withdrawn in order to preserve the Monarchy to some extent. Therefore, it can be said that Yugoslav politicians were optimistic that their issue would finally be resolved in the way it should have been done much earlier. But the inertia of the government did its thing. Yugoslav politicians began to move away from the May Declaration program, and began to move closer to the Corfu Declaration program.

***TRIALISM – THE ISSUE OF POLITICAL REORGANIZATION OF THE DUAL
MONARCHY***

At the time when the Thessaloniki front was broken through, and the liberation of Macedonia and Serbia began, events related to resolving the Yugoslav national question were taking place in Zagreb (Janković and Mirković, 1997, p. 331). On October 6, 1918, Yugoslav politicians in the Monarchy formed the National Council of Slovenes, Croats and Serbs. The statement issued on that occasion states that the representatives from Slovenia, Trieste, Istria, Croatia, Slavonia, Dalmacia, Southern Hungary and Bosnia and Herzegovina reached an agreement, „both in the establishment and in the goal“ of the National Council of SCS. National Council was founded as a socio-political of the representative body of venous peoples within the empire, with the wishes of a „unification of all South Slavs in a single, unique and Independent dream State of Slovenians, Croats and Serbs, with democratic principles“. Thirteen days later, the National Council of the Serbs, Croats and Slovenes issued a proclamation in which said that it was authorized to all people's parties and groups, and that it took care of all issues in political affairs.

Shortly after the adoption of the new proclamation, the Croatian Parliament passed a decision to withdraw from the joint state with Austria and Hungary and placed itself under the jurisdiction of the SCS National Council. In its proclamation, the Croatian Parliament stated that it was revoking all agreements signed from 1868 onwards, including all revisions of the Settlement, and stated that it would no longer have any state affairs with Austria and Hungary.

142

On October 29, 1918, the National Council of the Serbs, Croats and Slovenes became the supreme state body of the State of Slovenes, Croats and Serbs. On the same day, the Kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia left the Dual Monarchy, and provincial governments were formed for Slovenia, Croatia and Slavonia, Dalmatia and Bosnia and Herzegovina. At the end of October, the South Slavs in Hungary decided not to join the newly formed state and people's union, but to join the Serbian People's Committee in Novi Sad.

In order to avoid the complete collapse of the state, and to attract the People's Council to himself, Emperor Charles handed over to the People's Council of SHS the entire Austro-Hungarian Navy, together with the entire merchant fleet, all military ports, ammunition, equipment, fortifications with the entire arsenal. The People's Council of the Serbs, Croats and Slovenes then contacted the Entente forces, and informed them that the navy was under their control, and that all hostilities on the Adriatic were being suspended. London and Paris accepted the news with relief and enthusiasm, but Italy did not. Ignoring that, the Italian navy near Pula completely destroys navy under the control of the People's Council of SHS. After that, Vienna signed an armistice with Italy, through which it allowed Rome to take over the territory under the control of the People's Council of the SCS.

TRIALISM – THE ISSUE OF POLITICAL REORGANIZATION OF THE DUAL MONARCHY

After the session of the SCS National Council on November 23 and 24, the supreme body of the State of Slovenes, Croats and Serbs, fearing that Italy would gather the war on the Adriatic coast, announced the accession of that state union with the Kingdom of Serbia and Montenegro to a single Serb, Croat union, and Slovenes. A commission of 28 new members has been appointed to conduct negotiations with Regent Aleksandar Karađorđević. The delegation was led by Dr. Ante Pavelić. After this decision, Stjepan Radić's Croatian Republican Peasant Party (HRSS) withdrew from the government and ruling coalition, calling this move stupid, and to contradict everything that was made by the decisions of several months earlier. On December 1, Regent Aleksandar Karađorđević proclaimed the unification of „Serbia with the independent countries of the State of Slovenes, Croats and Serbs into a united Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes“. National Council never ratified this, nor did it by the National Assembly of the Kingdom of Serbia. The last task of the National Council of the Serbs, Croats and Slovenes was to appoint delegates to the Constituent Assembly and the Provisional National Assembly at the beginning of 1919.

8. CONCLUSION

Contrary to the ruling absolutism and centralism, and to the outside world and dualism, we see within the borders of the Habsburg Empire, since the great revolutions of 1848/49, to appear movements and ideas for its political reorganization according to the system of trialism. The idea of trialism originated from the political rapprochement of all South Slavic peoples in the area of the Monarchy, with the aim of creating an adequate counterbalance to the ruling structures composed of Germans and Hungarians. In its essence, trialism contained the idea of federalization of a large multinational empire according to the system of people's sovereignty and equality, which was completely unacceptable to the ruling conservative circles. The military leadership of the Habsburg Monarchy, with Russian help, in 1848/49 shattered all hope for the freedom of small peoples and their political equality with the ruling Germans. Hopes for trialism returned in 1859 with the defeat of Austria by the Piedmontese army and the unification of Italy. This defeat put an end to the government of Minister Alexander Bach, the personification of Austrian absolutism and reaction. After Bach's fall, Emperor Franz Joseph decided to restore constitutionality and allow the convening of popular representations throughout the Monarchy. In those years, the Croatian Parliament also met, and with its decisions tried to emphasize the uniqueness of the Triune Kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia, and to demand the federalization of the Austrian Empire. The wishes of the Croatian MPs were granted, but not in terms of what the Parliament envisioned. The Austro-Hungarian

settlement came and broke out small nations from the political stage. A year later, Austria allowed Croatia to resolve its relations with Hungary, which, after the Croatian-Hungarian settlement, put the South Slavic peoples in an even more difficult position. Years later, the Parliament fought for the revision of the Settlement and for the political equalization of Croats, Slovenes and Serbs with the rest of the peoples of the Monarchy. After the occupation of Bosnia and Herzegovina, hopes for trialism revived. We see this in the proposals of political leaders from Zagreb, but also in the solutions provided by German nobles (Hanau, Franz Ferdinand). The philosophical basis was provided by Ante Starčević, the first concrete solutions were offered by Ivo Pilar and Heinrich Hanau, and the complete draft was made by Nikola Zvonimir Bjelovučić and Franz Ferdinand, whose solutions proved to be the most rational. None was accepted, and the Great War was the last blow that put an end to the existence of this complex state. These events from past give us an interesting insight into the social, political, but also legal life of the people from this area, and all those adversities he encountered on his way to his development and the creation of a South Slavs union state.

6. REFERENCES

- Andabak Fernandez, Katarina. (2015). Bahov apsolutizam (note *final paper*, J. J. Strossmayer University of Osijek).
- Bjelovučić, Nikola Zvonimir. (1911). *Trijalizam i hrvatska država*. Dubrovnik, Nakladnik N.B.
- Bresić Mikulić, Ante. (2017). Veksiološka analiza i rekonstrukcija trijalističkih prijedloga do 1918. in *Obnova, Journal of Culture, Society and Politics*, 134-156, 9/2017 .
- Culinovič, Ferdo. (1961). *Državnopravna historija jugoslavenskih zemalja* Zagreb: Školska knjiga.
- Gross, Mirjana. (1973). *Povijest pravaška ideologije*. Zagreb: Institut za hrvatsku povijest.
- Hondiu , Frederik Willem and Hondius, Frits Willem. (1968). *The Yugoslav Community of Nations* . Berlin: De Gruyter Mouton.
- Imamović, Mustafa. (2003). *Historija države i prava Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Magistrat.
- Imamović, Mustafa. (2006). *Osnove upravno-političkog razvitka i državnopravnog položaja Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu.
- Janković, Dragoslav and Mirković, Mirko. (1997). *Državnopravna istorija Jugoslavije*. Beograd: Draganić.

**TRIALISM – THE ISSUE OF POLITICAL REORGANIZATION OF THE DUAL
MONARCHY**

Jellinek, Georg. (1882). *Die Lehre von den Staatenverbundungen*. Vienna: Alfred Holder, K. Hof- und Universitäts-Buchhändler.

Jevtić, Dragoš and Popović, Dragoljub. (2003). *Narodna pravna istorija*. Beograd. Savremena administracija.

Jovanović, Jovan M. (1929). *Stvaranje zajedničke države Srba, Hrvata i Slovenaca, Knjiga druga*. Beograd: SKZ.

Jovanović, Jovan M. (1930). *Stvaranje zajedničke države Srba, Hrvata i Slovenaca, Knjiga treća*. Beograd: SKZ.

Kann, Robert A. (1964). *The Multinational Empire: Nationalism and National Reform of Habsburg Monarchy 1848/49, Vol. I, Empire and nationalities*. New York: Octagon books.

Matković, Stjepan. (2001). *Čista stranka prava: 1895-1903*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest.

Pilar, Ivo. (1918). *Južnoslavensko pitanje i Veliki rat*. Vienna: UB.

Pilar, Ivo. (1917). *Svjetski rat i Hrvati*. Zagreb: KMB.

Pliverić, Josip. (1885). *Die rechtliche Verhältniss Kroatiens zu Ungarn*. Agram: Kugli und Deursh.

Šarkić, Srđan. (1999). *Opšta istorija države i prava*. Belgrade: Draganić.

Šišić, Ferdo. (1962). *Pregled povijesti hrvatskoga naroda*. Zagreb: Matica hrvatska.

Starčević, Ante. (1943). *Izabrana djela*, prepared by Blaž Jurišić. Zagreb: HIBZ.

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN ASSESSMENT ON ELFRIEDE JELINEK AND NOVEL ANTI-HEROES

Prof.Dr.A.Gülden DİNİZ ÜNLÜ¹

Özet

Nobel Ödülleri 1901 yılında verilmeye başlanmıştır ve aradan geçen 117 yıl içinde yaklaşık 1000 kişi ve kuruluş bu ödülü kazanmıştır. Ödül alanlar arasındaki kadın sayısı 50 civarında olup, bu sayı kabaca %5 oranına denk gelmektedir. Yetmişli yıllardan itibaren ivme kazanan feminist akım, edebiyat alanında da kendini göstermiş ve sayıları hızla artan kadın yazarlar eserlerinde, çoğu kez kadınların yaşadıkları problemlere ve toplum içindeki konumlarının yetersizliğine vurgu yapmışlardır. Benzer şekilde Nobel Edebiyat Ödülünü kazananlar arasında kadınların oranı son yıllarda gözle görülür şekilde artmıştır. Elfriede Jelinek'in romanları, kadınların toplumdaki aşağı konumunu ve bu olumsuz durumun ortaya çıkmasında kadınların rolünü göstermesi açısından ilgi çeken eserlerdir. Bu makalede 2004 yılında edebiyat dalında Nobel Ödülü almış Avusturya'lı yazar Elfriede Jelinek'in romanları ve roman kahramanlarının özelliklerinin irdelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Elfriede Jelinek, Nobel Ödülleri, Kadın Edebiyatı, Ata-Erkil Toplum Düzeni.

Abstract

The Nobel Prize was established in 1901 and in the last 117 years, roughly 1000 people and organizations have won this award. The number of women among the winners is about 50, which roughly corresponds to 5%. The feminist movement, which gained momentum since the 1970s, has also manifested itself in the field of literature, and the increasing number of female writers has often emphasized the problems of women and their inferior place in society. Similarly, the proportion of women among Nobel Prize laureates has increased significantly in recent years. The novels of Elfriede Jelinek are interesting in terms of showing the worthless position of women in society and the role of women in the emergence of this negative situation. The aim of this article is to examine the novels of the Austrian writer Elfriede Jelinek, who won the Nobel Prize in literature in 2004 and the characteristics of the novel characters.

Keywords: Elfriede Jelinek, Nobel Prizes, Feministic Literature, Male- Dominated Society.

1. GİRİŞ: TANITIM VE ÖZÖVGÜ

Bu makale, 2004 yılında edebiyat dalında Nobel Ödülünü almış, Avusturya'lı yazar Elfriede Jelinek'i tanıtmak amacıyla yazılmıştır. Kimyacı Alfred Nobel'in vasiyetiyle 1901 yılında

¹ İzmir Demokrasi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Patoloji Anabilim Dalı, gulden.diniz@idu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1512-7584

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

verilmeye başlanan Nobel Ödülleri, önceleri fizik, kimya, tıp, edebiyat ve barış olmak üzere 5 dalda verilirken, 1969 yılından itibaren ekonomi alanının da eklemesiyle 6 dalda verilir oldu. Bazen ödüllerin birden fazla kişi arasında paylaşılması, bazı yıllarda ödüle layık aday çıkmaması nedeniyle geçen 117 yıl içinde kabaca 1000 kişi ve kuruluş bu ödülü almaya hak kazanmıştır. Ne yazık ki ödül alanlar arasındaki kadın sayısı 50 kadardır ve bu sayı kabaca %5 oranına denk gelmektedir (Akatlı 2006). İşte Nobel ödülü kazanmış bu az sayıdaki kadından biri ile, üstelik de az bilinen ve daha çok Nobel ödülünü hak edip etmediğine ilişkin tartışmalarla ünlü Elfriede Jelinek ile tanışmam aslında büyük bir rastlantıydı. Nobel Ödüllü kadınların tanıtılacağı özel bir proje kapsamında hazırlanacak bir kitaba bölüm yazarı olarak davet edildim. Sonrasında kitap projesi ve bölüm yazarlığı planı suya düşse de, bu davet beni inanılmaz mutlu etti (Akyıldız 2014). Çünkü elimde olmadan kadına pozitif ayrımcılık uygulanmasından yanayım ve kadınların başarı öykülerinin her fırsatta dillendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Düşünün ki karı koca aynı yıl Nobel fizik ile kimya ödüllerini kazansalar ve ertesi gün ödül töreninde yapacakları konuşmaları hazırlıyor olsalar bile, kadın toplumsal rolü gereği konuşmasını hazırlamanın yanı sıra çocuğunun okul giysilerini yıkamak, beslenme çantasına konulacak yiyecekleri planlamak, haftaiçi eve geç döneceği günlerde yenmesi için yemek pişirip buzdolabına istiflemek, kocasının gömleğini ütölemek benzeri bir sürü başka işle de uğraşır. Pediatrist babası olan çocuk ateşlendiğinde evde kalıp ona bakma görevi çoğu kez annenindir. Sonuç olarak pozitif ayrımcılık yapma niyeti ve “Nobel Ödülü kazanan bu ender kadının” zaten mükemmel olduğu inancıyla sizlere keyifle okuyacağımız etkileyici bir “Elfriede Jelinek güzellemesi” yaratma konusunda son derece kararlıyım (Kurban, 2013).

Ama öncesinde biraz da kendimden söz edeceğim. Çünkü sahip olduğumuz en değerli şey “zaman” ve yazdıklarımı okumanın “zaman kaybı” olmadığını sizlere kanıtlamam şart. Ben edebiyat ve birşeyler karalama konusunda oldum olası yetenekli biriydim. Hani ortaokul ve lisede edebiyat dersleri kapsamında “kompozisyon yazma” saatleri vardı. Dersin amacı Türkçeyi en doğru şekilde kullanarak yaratıcılığını ortaya koymak olduğundan önümüzde kitap ve defterler açık olurdu. İşte o sınavlarda benim standart notum hep 10’dur. Sınıfın geri kalanı kaynaklardan konuyla ilgili genel bilgileri sıralar, benzer cümleleri evirip çevirir tekrarlar ve hiç değilse 5 alıp karne notunu düşürmemeye çabaldı. Hiç unutmam birinde edebiyat öğretmenimiz “pişmanlık” konusunda kompozisyon yazmamızı istemişti. Herkes sözlüklere saldırıp; “pişmanlık, pişman olma durumunu anlatır ve Farsça “peşimān” sözcüğünden gelir. Yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülme anlamındadır” benzeri

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

cümleleri sıralayıp, bir dosya kağıdını bile dolduramamışken, ben bir tavşan ailesinin öyküsünü anlatmışım. Çekirdek ailenin değerini kavrayamayan baba tavşan, yaptığı hatalar sonucu çok sevdiği karısı ve çocuklarını kaybediyordu. Tabi sonunda korkunç bir pişmanlıktı elinde kalan... Ben yine 10 aldım ve yazdığım öykü haftalarca okul gazetesini süsledi.

Bir başka derste ise bir şairi tanıtmamız isteniyordu. Evde Attila İlhan'ın toplu şiirlerinden “duvar” kitabını buldum (İlhan, 1977). İtiraf ediyorum ki daha önce hiç bir şiirini okumamışım ve şairi hiç tanımıyordum. O sabah kitabı yanımda götürdüm. Bilirsiniz bu tip kitaplarda şiirlerden sonra derleyen şairle ilgili görüşlerine yer verilir. O yıllarda henüz bilgisayar çağı başlamadığından “kopyala-yapıştır” yoktu, ama “okuduğunun aynısını kağıda geçir” vardı. Ben de dersin ilk 15 dakikasında şairi tanıtan bölümü okudum ve o bölümde anılan en güzel dizeleri araya serpiştirerek gerçek bir “Attila İlhan güzellemesi” yazdım. Sonuç mu ne oldu? Tabi ki bir tane 10, 39 tane 5-7 arası not vardı kompozisyon sınavı sonuç çizelgesinde.

Artık daha fazla örnek vermeyeyim ve özövgü faslını tamamlamış olayım. Eğitimim tababete evrilince edebiyatla ilişkim yavaş yavaş azaldı. Tıp fakültesinin ilk yıllarında ufak tefek kompozisyon yarışma ödülleri kazansam da, kariyerim profesyonel yazarlığa kadar varamadı. Pratisyen hekimlik ve uzmanlık eğitimi yıllarında, en azından iyi bir okur olarak edebiyatla ilişkim sürdürdüm. Ama Milenyuma az kala, belki de orta yaşa merdiven dayamanın bilişsel kapasitemi azaltması nedeniyle, tababetle hakkını vererek uğraşırken bırakın yazarlığı, iyi bir okur bile olamayacağımı fark ettim. Her ne kadar hastalarımız beş dakika internette gezindikten sonra hastalıkları konusunda bizden daha fazla bilgi sahibi olduklarına inansalar da gerçek hiç öyle değil. Ben de kalbim kan ağlayarak edebiyatla ilişkim kestim. İkibin yılından itibaren arada keyifle okuduğum şiirler ve tatillerde okuduğum polisiye/ gerilim tarzı romanlar haricinde neredeyse yirmi yıldır edebiyatla hiç ilişkim kalmadı. Yazarlığım ise bilimsel makalelerde ve kitaplarda Türkçe’yi daha doğru ve akıcı kullanmaya çalışmaktan ibaret olup; 2009 baskısı “Canselin Otobiyografisi” adlı patoloji kitabımda bölüm başlarına Cansel isimli patoloji asistanının öyküsünü serpiştirmek en edebi faaliyetim oldu (Diniz, 2009).

Tamam, tamam, lütfen sızlanmayı kesin Sayın Okur! “Yeter yahu, biz senin özövgünü değil, Nobel Edebiyat Ödülünü almış Elfriede Jelinek’e ilişkin değerlendirmelerini okumak istiyoruz!” dediğinizi duyar gibiyim. Ama neden daha önce bırakın kitaplarını okumayı, “Elfriede Jelinek” adını bile duymadığımı açıklamak zorunda hissettim. Ayrıca sizleri, bir yazarı tanıtılabileceğim konusunda ikna etmek istedim. Tanıtım faslına geçmeden size bir sır vereyim; yazarı tanıyınca çok etkileneceğiniz kesin, memnuniyet duyacağınız ise şüpheli!

2. GELİŞME: ELFRIDE JELINEK İLE TANIŞMA VE ROMAN KAHRAMANI ALGISİNİN YIKILIŞI

Bir yazarı tanımanın en iyi yolu kitaplarını okumaktan geçer. Yazar sizi daha ilk sayfadan itibaren sımsıkı kavrayıp, kendi dünyasına çekebiliyor mu? Satırlarında size umut, neşe, öfke, merak, ne hissettiriyor? Ben Elfriede Jelinek’i hiç tanımadığımdan, yorum yapabilmek için canhıraş bir şekilde kitaplarına ulaşmaya çalıştım. Önce internette bulduğum özgeçmiş ve kitap özeti bilgilerini okudum. Nobel Ödül Töreni konuşmasının tam metninin çevirisini okuduğum an işimin hayli zor olduğunu anlayıverdim. Üstelik kitaplarını elde etmek de son derece meşakkatli bir süreçti. Dolaştığım kitapçılarda hiçbir kitabını bulamadım ve İstanbul’da ulaştığım sahaflardan beş kitabının eski baskıları ile Jelinek hakkında yazılmış bir Türkçe biyografi kitabı satın aldım. Her kitap ayrı bir sahaftan ve ayrı kargo şirketleriyle geldiğinden kitapların alınıp bana ulaşması bir hafta-on gün kadar sürdü. Elime geçen ilk kitap 2000 aralık ayında basılmış “Sevda Kadınları” idi. Başıma geleceklerden habersiz hemen okumaya koyuldum. O da ne? Size iki sayfa boyunca öve öve bitiremediğim, “herkes/ yanlış/ yalnız” kelimelerini doğru yazma saplantısı ve “de/ da’ları” ayrı yazma takıntısına sahip zavallı ben, hayal bile edemeyeceğim tüm yazım kurallarını ihlal eden bir yazı tarzıyla karşılaştım. Bu Jelinek’e dair yaşadığım ilk gerçek şok oldu. Dilinin akıcılığı konusunda hiçbir diyeceğim olmayan yazarımız, tüm özel isimleri ve tüm cümleleri küçük harfle başlatıyordu (Jelinek, 2000). Hatta bu kitabı irdeleyen bir makalede kitaptan yapılan alıntılar, bilgisayar programları rutin olarak noktadan sonraki harfi büyük harfe çevirdiğinden kitaptaki halleriyle sergilenememişti (Zengin, 2007). Eski kitapçılardan bulduğum diğer kitaplar gelince yazarın “*Michael: çocuksu topluma gençlik kitabı*” romanında da aynı kendine özgü yazım kurallarıyla yazdığını gördüm (Jelinek, 2017). Dil konusunda uzman olmaya hiç gerek yok; Türkçe’de ve tüm dünya dillerinde nokta cümleyi bitiren en temel noktalama işaretlerinden biridir ve sonrasında cümle mutlaka büyük harfle başlar. Jelinek’in niye böyle yazdığı konusunda *sevda kadınları* romanını irdeleyen bir makalede; yazarın roman boyunca hiç büyük harf kullanmayarak hayatın sıradanlığını ve kahramanlarının birey olmaktan uzak olduğunu vurgulamak amacı güttüğü iddia ediliyordu. Ben ise açıkçası Jelinek’in kendi yarattığı kahramanları her fırsatta aşağılamayı amaçladığı hissine kapıldım.

Sadece tekdüze bir şekilde küçük harfle yazılması değil bu romanı rahatsız edici yapan. Yazar eş zamanlı olarak iki kadın ve iki ilişkiyi anlatıyordu. Çarpıcı ve farklı olan ne diye uzun uzun düşündüm. Yarattığı iki kadın kahramanın biri göreceli olarak “başarılı”, diğeri ise “başarısız” idi. Ama sonuç olarak romanın sonunda her ikisi de çamura saplanıyordu ve zaten romandaki

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

her şey toptan yanılttı. Daha romanın başındaki “*birisi eğer kaderini yaşıyorsa, emin olun burada değil. eğer birisinin kaderi varsa, o erkektir. eğer birisi, birisine kader veriyorsa; o, kadındır. yazık ki burada hayat insanın elinden akıp gider, insanın elinde sadece işi kalır*” cümleleri romanın bütünündeki kanıyı ortaya koyar nitelikteydi. Bölgede yaşayan tüm kadınlar gibi, Brigitte ve Paula da kendilerine daha iyi bir “kader” yaratmak için evlenip, kendi kaderlerini başkalarına adama yolunu seçmekteydiler aslında (Büyük 2010). Bu paradoks romanda Jelinek tarafından sürekli farklı şekillerde dile getiriliyordu: “*bu kadınlar genellikle evleniyorlar ya da hayatları başka bir şekilde sona eriyor*”, “*doğal kan dolaşımı bu şekilde devam eder gider. işte kadınlar bir kısır döngü içerisinde doğar– çalışır– evlenir ve ölürlər*”. Kitap boyunca alaycı bir şekilde sürekli “evlenir ve ölürlər” ifadesini tekrarlayan ve iki kavramı birbirini yerine kullanan yazar için evlilik kadınların ulaşabilecekleri en iyi kader olarak tanımlanıyordu. Üstelik kitaplarında betimlediği kadınların hiçbiri, küçücük gri dünyalarındaki “en iyi kaderlerine” ulaşabilmek için bile yeterli kapasite ve azme sahip görünmüyordu (Zengin, 2007). (Jelinek, 2000).

Sevda Kadınları romanı bana nedense maymun- muz deneyini anımsattı. Stephenson'ın öğrenilen davranışlar ve grup dinamiği hakkındaki bu ünlü deneyi, maymunların korkuya karşı verdikleri tepkileri inceler (Stephenson, 1967). Bir grup bilim insanı bir kafese beş maymun ve tepesinde muzlar bulunan bir merdiven yerleştirirler. Ne zaman bir maymun merdivenin tepesindeki muzlara ulaşmaya çalışsa diğer maymunlar tarafından buz gibi suyla ıslatılır. Bir süre sonra, ne zaman bir maymun merdivene tırmanmaya yeltense diğerleri o maymunu engellemeye, hatta dövmeye başlar. Sonrasında doğal olarak, muzlar çok cezbedici olsa da maymunların hiçbiri merdivene tırmanmaya cesaret edemez hale gelir. Daha sonra araştırmacılar maymunlardan birini kafesten alıp farklı bir maymunu içeriye bırakır. Bu yeni maymunun yaptığı ilk şey merdivene tırmanmak olur ve diğerleri onu hemen döver. Birkaç kez dövdükten sonra yeni maymun da nedenini bilmemesine rağmen merdivene tırmanmaktan vazgeçer. Sonrasında ikinci bir maymun daha başka bir maymunla değiştirilir ve yine aynı şey olur. Üstelik ilk maymunun yerine gelen maymun da yeni maymunu dövenler arasında yer alır. Kafesteki üçüncü, dördüncü ve hatta “muz-şiddet” ilişkisini yaşamış son maymun olan beşinci maymun kafesten çıkarılıp yerine başka maymunlar geldiğinde de sonuç aynıdır. Deneyin son aşamasında daha önce soğuk suya hiç maruz kalmamalarına ve tırmanmanın ne gibi bir zararı olduğunu hiç bilmemelerine rağmen; beş maymun da merdivene tırmanmaz ve merdivene tırmanmaya çalışsan olursa engeller. Jelinek'in sevda kadınları da dahil tüm kitaplarındaki

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

kahramanları da pasifize edilmiş bu beş maymuna benzer. Var oluşlarından beri kuşatıldıkları görünmez duvarları ne yıkarlar, ne yıkmayı düşünürler, ne de yıkmak isterler...

Daha önce de belirtmiştim; bir yazarı tanımak için kitaplarını okumak gerekir. Bazen kolaya kaçıp internetten önbilgi olsun diye kitapla ilgili kısa notlar okuruz. Örneğin Jelinek'in ilk okuduğum kitabına ilişkin tanıtım şöyleydi: “*sevda kadınları, erkekleri olmadığında şu koca yeryüzünde kendine yer edinemeyen, herhangi bir kimlik bulamayan kadınları ironik, iç yakan ama bir o kadar da sevecen bir dille anlatıyor*”. İşte tam da son cümleye kocaman bir itirazım var. Evet yazar ironik ve iç yakan bir dille anlatıyor karakterlerini, ama kesinlikle sevecen bir dille değil. Kendi yarattığı karakterler konusunda bu denli acımasız, sevgisiz ve umutsuz değerlendirmeler yapan başka bir yazar hatırlamıyorum desem yalan olmaz. Aynı tanıtım şu cümleyle bitiyordu: “Hayatla ilişkilerimizi gözden geçirip sürdürmek ya da dönüştürmek için...” Bir itirazım da bu cümleye: Eğer Jelinek'in romanlarını rehber alarak yaşamla ilişkinizi gözden geçirmeye ve dönüştürmeye karar verirseniz Sayın Okur; ulaşacağınız yer kesinlikle gri-siyah dışı renkleri olmayan bir dünya olacaktır.

Nasıl dile getireceğimi bilemiyorum ama düşünürseniz “roman kahramanı” denen kavram edebiyatla yaşıttır. Her romanın yazar tarafından yaratılmış bu karakterlerinin özellikleri tümüyle yazara bağlıdır ve bunlar iyi ile kötünün farklı kombinasyonlarından ibarettir. Ancak dikkat edin romandaki baş karakterlerle yazar elinde olmadan özdeşleşir ve günah çıkartır. Sonuçta en kötü tasvir edilen baş karakterin bile kitabın sonunda mutlaka sevicecek bir yanı ortaya konur. Örneğin Norveçli çok yönlü yazar Jo Nesbo'nun yarattığı Dedektif Harry Hole alkoliktir, alkollü araba kullanırken yaptığı kazada polis arkadaşının ölümüne yol açmıştır, çok uzun boylu ve zayıf, soluk benizli biridir. Her macerasının sonunda aldığı yüz kesiği, parmak kopması benzeri hasarlar sonucu yüzüne bakılmaz hale gelmiştir. Ama her macerası sonrası belli belirsiz sezilen duyarlılığı, dürüstlüğü ve azmiyle bu roman kahramanının hayran grubu giderek genişler (Nesbo, 2018). Jelinek'in hayat verdiği baş karakterler ise okurda öfke ve tiksinti uyandırır. Bir anlamda Jelinek'in kitaplarında “roman kahramanları” değil, “roman antikahramanları” vardır.

Avusturya'nın Mürrzuschlag kasabasında 1946 yılında doğan Elfriede Jelinek, çocukluğundan itibaren keman, gitar, piyano ve viyola gibi enstrümanlar için özel dersler almıştır. Jelinek'in annesi Viyana burjuvazisine dahil varlıklı bir ailenin kızıyken, babası İkinci Dünya Savaşından sağ kurtulmayı başaran Çek asıllı bir Yahudidir. Viyana Konservatuvarı piyano bölümünden mezun olan yazar, liseyi bitirdikten sonra başladığı tiyatro ve sanat tarihi eğitimine, toplum içine katılma fobisi yüzünden devam edemez. Eve kapanır ve hiç dışarı çıkmaz. Psikolojik

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

destek de aldığı bu dönemde kendini yazar olarak yetiştirir. Dergilere yazı ve şiirler yazar. Babasının 1969'da ölümüyle sarsılan Jelinek, kurtuluşu sokaklarda bulur. Bir yandan yazmayı sürdürürken diğer yandan politik aktivitelere katılır. Bir süre üye olduğu Avusturya Komünist Partisi'nden 1991 yılında ayrılır. Yazarlık kariyerine şiir ile başlayan Jelinek, romanlarıyla 1980'lerde adını duyurmayı başarmıştır. Ama Nobel edebiyat ödülüne layık görülmeden önce Almanca konuşulan ülkeler dışında pek tanınan bir isim değildir. En çarpıcı eseri Michael Haneke'nin iki usta Fransız oyuncuyla (Isabelle Huppert ve Annie Girardot) filmleştirdiği (The Piano Teacher, 2001), Cannes film festivalinde aldığı ödülle de ünlenen piyano öğretmenidir. Roman, "piyanist" adıyla 2002 yılında Türkiye'de basılıp kısa sürede sansüre kurban gitmiştir. Jelinek'in hiç kuşkusuz başyapıtı sayılan bu romanın aslında bir otobiyografi olduğu ve romanın antikahramanının da kendisi olduğu sıkça dile getirilmiştir. Piyaniist yayınlandığı dönemden beri her zaman tartışmaların odağında olmuş bir eserdir (Jelinek, 2002). Kitapta aykırı bir aşk hikâyesi yanı sıra acıtıcı bir ana-kız ilişkisi anlatılır. Tüm kitaplarında olduğu gibi yarattığı tüm karakterler sapkındır, zavallıdır ve umutsuzdur. Tüm roman boyunca "edebiyatta güzelleme" olarak nitelenen yazımın tam aksini yaşarız sanki: "çirkinleme". Sadece sansürlenmiş piyanist değil okuduğum diğer Jelinek romanların da cinsellik dozu hayli yüksektir. Ama roman antikahramanlarının tüm cinsel yakınlaşmalarında yazar aynı çirkinleme tekniğini uygular: Argo isimleriyle anılan cinsel organlar adete sevgisiz, ruhsuz ve ait olduğu antikahramandan bağımsız; rahatsızlık veren bir apsenin boşaltılmasına indirgenebilecek denli mekanik ilişkiler yaşar. Erkekler cinsel ilişki sonrasında adeta iltihabın yarattığı basınçtan kurtuldukları için kısmen rahatlama yaşarlar. Kadınlar ise ya cerahat gibi hiçbir şey hissetmezler ya da iltihabı boşaltmak için kesilip oyulan yara gibi acı çekerler. Roman bittiğinde okurun, kadın-erkek başta olmak üzere tüm insan ilişkilerinden sıdkı sıyrılır.

Jelinek romanlarında ana-kız ilişkisi gibi kadınlar arası ilişkiler de patolojiktir. Romanlarda kadınların peşinde koştukları evlilik, kadının sosyal statüsünü yükselten koruyucu bir kurum olarak hicvedilmektedir. Buna ulaşabilen kadınlar kendilerini bir üst sınıfta görürler ve kendi güvenleri en azından kendi cinsleri karşısında artar. Bunun sonucunda ise, kendi bilinçaltı ezikliklerinin dışı vurumu olarak evlen(e)memiş kadınları küçümserler. Bu evlenmemiş kız, kendi kızları bile olsa fark etmez. Anneler ve kızları arasında sevgi ve saygı bağı yoktur. Anneler yol gösterici değil, cezalandırıcıdırlar. Kızını anlama, ona yol göstermek gibi bir çaba, onun gelişiminde bir şeyleri değiştirmek gibi bir kaygı taşımazlar. Öte yandan kızlar da yeni satın aldığı elbiseyi yırtmaya kalktığı için annelerine vuracak denli saygısızdır. Romanlarındaki kadınların kadınlara yönelik acımasız tutumu Jelinek tarafından kasıtlı olarak

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

vurgulanmaktadır. Bir konuşmasında Jelinek bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade eder: “Kadınların bu kendilerinden (kendi cinslerinden) nefret etmeleri benim için bilinen bir şey. Kadınlar bir şeyleri aşmış olmayı yine kendileri cezalandırırlar”. Toplumda kadınların kısmen güç sahibi oldukları tek alan annelik olup; anne rolünde bile güçleri sadece kız çocuklarına yeter. Çünkü erkek çocukları başka bir kategoridedirler. Onlar büyüüp babaları gibi olacaklardır. Arzu romanındaki anne için yazar; “*Gerti için hayatın anlamı oğludur. Çocuğun da hayattan beklentileri vardır, örneğin babasının penisi gibi büyümek!*” şeklindeki cümlesiyle hem kadınla, hem de oğluya ve hayalleriyle alay eder. Gerçi yazar tüm romanlarındaki tüm antikahramanlara karşı eşit ölçüde acımasız olup, hepsini sürekli yerden yere vurur. *Hırs* romanında ise her şeyin mutlaka ölmesi gerektiğini düşünen görünürde hassas birini anlatır (Jelinek, 2003). Yakışıklı bir jandarma olan Kurt Janisch yalnız yaşayan kadınların malına mülküne göz dikmiştir. İlk kurbanı orta yaşlarda, kendi halinde ve doğayla başbaşa yaşamak için şehirden kasabaya yerleşmiş bir kadındır. Diğeri henüz on altısında bile olmayan, Kurt Janisch'e aşık bir genç kızdır. Tabi kitapta yine bolca acı, gözyaşı ve ölüm vardır. *Michael* romanında ise yazar; “gençlik romanı” türünün coşkulu ve ümit dolu geleneğinden faydalanırken, ekran karşısında yetişmekte olan nesle dair endişelerini nefes nefese bir anlatı halinde okurlara sunar. Romanda, İkinci Dünya Savaşı sonrasında zenginleşen Avrupa’da, savaşın travmalarından kaçmaya hazır bir kuşağın düşünce biçimleri masaya yatırılır (Jelinek, 2017). Jelinek, kayıtsız cinnetlerin olduğu bu yeni dünyayı, yine tüm karanlığı ve karamsarlığıyla anlatır. Hatta kitap bittiğinde, bunca kitabı gönlünce eziyet edecek karakterler yaratmak için mi yazdı diye düşünmeden edemez insan!

Jelinek’in hayat verdiği “roman antikahramanları” kafeslerindeki koşu çarkında dönüp duran küçücük Hamsterlara benzerler. Küçücük bu insanlar, küçücük çevrelerinde, umutsuz ve çabasız dönüp dururlar. Üstelik en kötüsü de yazar, kahramanlarının kurtuluşuna dair hiç umut vermez. *Arzu* adlı romanında yazar; “kadınlar umutlarla doludur ve hatıralarıyla yaşarlar, oysa erkekler anlarla, özellikle geniş bir zaman dilimine yayılan anlarla hayatlarına devam ederler” benzeri bir cümlede kadın ve umut sözcüklerini bir arada kullansa ve kadınların umut dolu olduğundan söz etse de kitabın seyrinde umut ışığı sezilmez (Jelinek, 2001). Roman antikahramanı kadın; arzu nedir bilmeden istemediği bir evlilikte yaşamını sürdürürken, ilk kez cinsel arzu duyduğu kaçamak ilişkisi, bu arzuyu yaratan erkeğin de kocasından farksız yaklaşımı, alkol batağı ve en sonunda kendi çocuğunu öldürmeyle sonuçlanan bir yaşam sürer. Çocuğunu öldürmek belki de doğadaki en büyük tabudur. Hayvanlar aleminde dişilerini çiftleşmeye ikna etmek için sadece erkekler tarafından öldürülür yavrular. Hatta dişi farelerin

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

çocuklarını yedikleri iddia edilse de sonradan sadece yaşamından umut kesecek bir tehdit algıladığında anne farenin yavrularını yediği anlaşılmıştır. İşte bence bu romanın sonunda yazarın bırakmaya çalıştığı etki; okurda eğer yarattığı karektere acıdığı için biraz olsun sempati oluştuysa onu da yok etmektir. Aslında kötümser doğasını bir söyleşisinde Jelinek şöyle ortaya koymuştur: “İtiraf edeyim ki, sanki bedensel bir rahatsızlık gibi, olumlu ütopyalar yaratmak konusunda çok yeteneksizim.” Özetle umut, sadece “arzu” romanda değil, anladığım kadarıyla Jelinek’in hiçbir kitabında yoktur ve olmayacaktır ne yazık ki!

3. SONUÇ: RAHATSIZ ETMEK DE BİR ETKİLEŞİMDİR VE OKURU EN FAZLA ROMAN ANTIKAHRAMANLARI RAHATSIZ EDER.

Elfriede Jelinek’in kitaplarını okumadan önce kendisini bir feminist yazar olarak algılamıştım. İnternette birçok sitede de “Avusturyalı feminist yazar” olarak anılıyordu. Yine bazı sitelerde yazarın Nobel kazandığı yıl ödül jürisinde büyük tartışma yaşandığı, Nobel ödüllerini kazananların politik bazı kaygılarla belirlendiği ve kadınlara pozitif ayrımcılık yapıldığı iddia ediliyordu. İddiaların tümü konusunda yorum yapamayacağım ama daha okuduğum ilk kitapta yazarın feminist olmadığını gördüm. Feminist adı üstünde feminizm yandaşı anlamındadır. Feminizm de kadının siyasal ve toplumsal haklar bakımından erkekle eşit olması gerektiğini öne süren ve bunu gerçekleştirmeye çalışan akımdır. Kadınların günümüzde bile pek çok bakımdan erkeklerin gerisinde olduğu düşünülürse, feminist basit olarak “kadın destekçisi” olarak nitelenebilir. Oysa Jelinek kesinlikle kadın destekçisi değildir. Hatta romanlarındaki yaklaşımı göz önüne alınırsa kadın ya da erkek insanı desteklemez özünde. Romanlarında sürekli vurgulanan nokta, kadınlardan daha iyi bir konumda gibi görünseler de erkeklerin dünyasının da sınırlı olması, onların da bu sistem içinde özgür bireyler olarak, kendilerine yeni ufuklar açacak durumda olmamalarıdır. Ayrıca kitaplarının çoğunda kadınların (hatta erkeklerin) toplumdaki aşağı yerini anlatırken, bir yandan da bu olumsuz durumun ortaya çıkmasındaki sorumluluklarını göstermeye çalışmaktadır. “*Hayatta her şeyin sana sunulan kötü kopyaları vardır*” cümlesiyle de özetlediği gibi romanlarında betimlediği herkes aslında insanın kötü bir kopyasıdır ve ne acıdır ki “kötü kopya” olmalarında kendi rolleri çok belirleyicidir.

Diğer taraftan roman kahramanlarının hayatlarından belli bir kesit çizilmesine rağmen, gerçekçi bir roman olarak da adlandırılmaz. Çünkü gerçek hayatta değişmeyen tek şey değişimdir. Olumlu ya da olumsuz yöne doğru olabilir ama her şey değişir. Aslında değişim ile umut birbiriyle çok yakın ilişkidir. Oysa Jelinek’in romanlarındaki antikahramanlar bir gelişim ve değişim göstermezler. Hayat yıllar önce nasılsa hala öyledir ve şartlar, gelecek ümitleri hiç değişmeden kalmakta, her nesil bir önceki kuşağın kaderinin aynısını yaşamaktadır. Bu kısır

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

döngü böylece sürüp gitmektedir. Bu sadece kadınlar değil erkekler için de böyledir. Jelinek bunu bilerek yaptığını bir söyleşisinde (Zengin, 2007) açıkça ortaya koymuştur. Yine yazarın kitaplarında sık kullanılan bir yöntem; organlara veya nesnelere kimlik kazandırılması ve ait olduğu bireyden yabancılaştırılmasıdır. Roman antikahramanı sözüm ona sevişir ama bedeninin her köşesi ondan bağımsızdır, bayağıdır ve yazar tarafından hoşgörüsüz bir edayla anlatılır.

Sosyal fobisi nedeniyle önceden kaydedilmiş bir video görüntü olarak yayınlanan “insana ne kalır?” başlıklı 2004 Nobel Edebiyat Ödülü kabul konuşmasında Jelinek “dilini kaybı ve dış dünya ile sınavını” bir saç metaforu üzerinden şöyle anlatır: *“Yazmak tortop olmak, gerçekte tortop olmak mıdır? Tortop olmayı herkes ister tabii, ama o zaman benim yaşadığım nedir? Gerçeği gerçekten bilmeyenlere ne olur? Hepsi çok dağınmış. Durumu düzelterek bir tarak da yok. Yazarlar tarayıp duruyorlar ve umutsuzlukla saçlarına bir biçim veriyorlar, sonra bu onları geceleyin çok rahatsız ediyor. Görünüşlerinde çok yanlış bir şey var. Güzelce tepede toplanmış saç, kendi rüyalar evinden tekrar kovulabilir ama artık düzeltilemez, ehlileştirilemez. Veya dümdüz aşağı sallanabilir bir kez daha yüzün önünde bir örtü gibi, hemen sonra da yatıştırılabilir sonunda. Ya da olup duran şeyin karşısında dehşetle dimdik durur. Toplanmayacak işte. İstemiyor. Bir kaç dişi kırık tarakla ne kadar tarayıp dursan da, toplanmıyor işte”.*

155

Bir türlü koşum tutmayan saçlarını ve yürüdüğü yolu uzun uzun tasvir eden yazar en sonunda sadede, yani bir yazarın sahip olduğu en güçlü silah olan “dil’e” gelir: *“Dil benim yanımda koşuyor, yalnızca beni korumak için değil, kesinleştirmek için de; kontrol ediyor beni, doğru yapıyor muyum diye gerçeği tasvir etmeyi. Dil, ne istediğini çok iyi bilir. Aferin ona, çünkü ben hiçbir zaman bilmem ne istediğimi, hem de hiç. Bir tek dil, bazen benden yola çıkıp insanlara, gerçek, dürüst, belirlenmiş bir yoldan ulaşır, sanki bir kamera her hareketlerini izliyormuş gibi, böylece dil, sonunda, hayatın ne ve nasıl olduğunu keşfeder, ki tam da bu anda hayat öyle olmayı bırakır, işte sonrasında tüm olan bitenin tasvir edilmesi gerekir, artık hiçbir şey öyle değilse bile. Ne olursa olsun, benden yola çıkan yalnızca dildir; ben, kendim, uzakta kalırım. Dil yola çıkar. Ben kalırım, ama uzakta. Yolda değil. Ve dilim tutulur. Ben kendi dilimin mahkumuyum; dil, benim gardiyanım. Çok komik, çünkü beni gözleyip kollamıyor da! Benden emin olduğu için mi? Kaçmayacağımdan emin olduğundan mı beni bırakıp gidebileceğine inanıyor? Çünkü biliyor buna gerek olmadığını. O benden kaçsa da, ben onun elinden kaçmayacağım. Ben onun elindeyim, ama o benim ellerimden kaçıp gitti. Ben kaldım. Ama kalan neyse, onu yapan yazarlar değil. Kalan, çoktan gitti. Yarıda kesildi muhayyile uçuşu. Hiç kimse ve hiçbir şey gelmedi. Ve her şeye rağmen, tüm mantığa karşın, hiç gelmemiş olan bir*

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

şey, en azından birazı, kalmak istiyor; sonra orada kalan, dil, en elle tutulmaz olan, yok olup gidiveriyor. Yeni bir boş mekan ilanına cevap vermiş olmalı. Kalması gereken, hep giden. Ne olursa olsun, orada değil işte. İnsana kalan ne?”(Jelinek, 2004).

Tüm bu sayfalardan sonra Elfriede Jelinek ile ilgili “bana kalan” şunlar:

- Dili inanılmaz akıcı, kıvrak ve güzel,
- Kurguları inandırıcı,
- Yarattığı karakterler tipik antikahramanlar

Ama ben Nazım Hikmet’in şiirindeki gibi “tüm romanların mutlu sonla bitmesini” bekliyorum”.

4. KAYNAKÇA

Akatlı Füsün (2006). Elfriede Jelinek: Kadınların tek kalıba döküldükleri dünyaya isyan! Kadın ve Kainat: Nobel Ödüllü Kadınlar. Optimist Yayınları; pp: 121- 123

Akyıldız Ercan Cemile (2014). Cinsiyetin toplumsal roldeki yeri: Elfriede Jelinek’in seçilmiş romanlarında kadınlık. Konya: Çizgi Kitabevi.

Büyük Belgin (2010). Duygu Asena’nın “kadının adı yok”, Elfriede Jelinek’in “sevda kadınları”adlı yapıtlarda feminizm sorunsal. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

Diniz, Gülden (2009). Canselin otobiyografisi. Ankara: Başak Matbaacılık.

İlhan, Attila (1977). Toplu Şiirleri: Duvar. İstanbul: Bilgi Kitabevi.

Jelinek Elfriede (2000). Sevda Kadınları. Çev: Melda Ağırbaş. İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları.

Jelinek, Elfriede (2001). Arzu. Çev: Melda Ağırbaş. İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları.

Jelinek, Elfriede (2002). Piyanist. Çev: Süheyle Kaya. İstanbul: Everest Yayınları.

Jelinek Elfriede (2003). Hırs. Çev: Aylin İpekçi. İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları.

Jelinek Elfriede (2004). Elfriede Jelinek’in nobel ödül töreni konuşması. Chalmers, Martin (Almanca’dan çeviri): “İnsana Ne Kalır?”

Jelinek, Elfriede (2017). Micheal: Çocuksu topluma gençlik kitabı. Çev: Sami Türk. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kurban, Vefa (2013). Nobeller, Nobel Ödülü ve Bakü Portreleri. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Nesbo, Joe (2018). Polis. Çev: Mehmet Gürsel. İstanbul: Doğan Kitap.

Stephenson G R. (1967). Cultural acquisition of a specific learned response among rhesus monkeys. In: Starek, D., Schneider, R., and Kuhn, H. J. (eds.), Progress in Primatology, Stuttgart: Fischer, pp. 279-288.

Zengin Bekir (2007). Elfriede Jelinek'in "sevda kadınları" başlıklı romanında kadınların toplumdaki yeri ve kadınların ortaya çıkan manzaradaki rolü. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi 2007; 31(1): 101-114.

Notos Öykü Dergisi. Notos Edebiyat Dergisi Şubat-Mart 2014 Sayı:44.

Resim 1: Siyah beyaz bir resimde protest Elfriede Jelinek.

Resim 2: Daha yaşlanmış ama durulmamış Elfriede Jelinek.

ELFRIEDE JELINEK VE ROMAN ANTI-KAHRAMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Resim 3: Piyanist filminde piyano öğretmeni ve öğrencisi.

Resim 4: Piyanist filminde birbirine hala göbekten bağlı ana-kız.

PROF ERGİN İNAN'IN TUVALİNDEKİ ENTOMOLOJİK İMGELER

ENTOMOLOGICAL IMAGES IN PROF.ERGİN İNAN'S CANVAS

Doç.Dr.Hacer Nurgül Begiç¹

Özet

İnsanlar duygularını ve düşüncelerini anlatırken çok çeşitli imgeleme yöntemleri kullanabilirler. Bu yöntemler buldukları konuma ve mesleğine göre farklılık gösterebilir. Sanatçılar insanların bu ifade şekillerini yansıtan ve bir ölçüde diğer insanlara aktaran kişilerdir. Onların eserlerinde kimi zaman insanoğlunun yaşadığı tarihi süreci, yaşadığı olayları, doğayla ve çevreyle olan ilişkilerini ve duygularını görmek mümkün olabilmektedir. Sanatçı eserinin ifade ediş biçimlerini farklı anlatım tarzları ve seçtiklerini materyaller ile sağladıkları görülmektedir.

Doğada var olan nesnelere imge olarak kullanan sanatçıların başında Ressam Prof. Ergin İnan gelmektedir. İnan, küçük yaşlarda var olan resim tutkusunu, üniversite yıllarına geldiğinde de sürdürmüş ve başladığı hukuk eğitimi yerine resim eğitimini tercih etmiştir. Baskıresim teknikleri konusunda uzmanlaşmış, desen konusunda dersler vermiştir. Batı ile doğuyu birleştirdiği eserlerinde Anadolu kültürünü esas almıştır. Düşüncelerini anlatabilecek çok çeşitli imgeleri eserlerinde kullanan İnan kaligrafik yazılar, Mevlana'dan esinlenmeler ve hayvansal imgeler kullanmıştır.

Hayvansal imgeleri eserlerinde oldukça fazla kullanan İnan tercihini genellikle böcekler üzerinde kullanmıştır. İnan eserlerinde yaratılış ve yok oluş kavramlarını ele almış ve bu kavramları böceklerle sembolize etmiştir. Ergin İnan halen çalışmalarını sürdürmekte olup, ayrıca birçok uluslararası sanat etkinliğine katılmakta ve buralarda eserleri sergilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergin İnan, Entomoloji, Böcek, Resim Sanatı

Abstract

People can use a wide variety of imagery methods to express their feelings and thoughts. These methods may vary depending on their location and occupation. Artists are those who reflect and express to some extent other people's ways of expression. In their works, it is sometimes possible to see the historical process of mankind, its events, its relations with nature and environment and its emotions. It is seen that artists provide these expressions with different expression styles and materials they choose.

The artist who uses the objects that exist in nature as images is the artist. Dr. Ergin Inan. Inan continued his passion for painting at an early age when he came to university and preferred painting instead of legal education. He has specialized in print and painting techniques and has given lessons on pattern. It is based on Anatolian culture in his works that combine the West and the East. Inan uses calligraphic writings, inspirations from Mevlana and animal images. Inan, who uses animal images quite a lot in his works, generally uses the preference on insects.

¹ Doç.Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, begicnurgul@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5727-7516

İnan has dealt with the concepts of creation and extinction in his works and symbolized these concepts with insects. Ergin Inan still continues his works, he also participates in many international art events and exhibits his works here. In this study, an evaluation will be made on the reflections of the insects on which Ergin İnan works on charcoal and original print acrylic as images in his art life and paintings.

Keywords: Ergin İnan, Entomological, Insect, Painting.

1. GİRİŞ

Ergin İnan; çağdaş Türk resmi için önemli isimlerden bir tanesidir. Malatya'da doğup büyüyen İnan; Anadolu kültürünü yurtdışında aldığı batılı tarzda eğitim ile harmanlamış ve eserlerine yansıtmıştır. Ergin İnan yurtdışı eğitimi esnasında birçok farklı tekniği tecrübe etme şansı yakalamış, kendi özgün tekniğini oluştururken bu tecrübelerinden yararlanmıştır.

Ergin İnan; Osmanlıca, Arapça eski kitap sayfalarından dokular, mevlevilik ve mesnevi'den mistik beslenmeler, bedenler, çeşitli yaratıklar ve böcekler ile eserlerinde fantastik bir izlenim yaratmaktadır. Sanatçı; doğu ve batı kültürünü resimlerinde harmanlarken, doğudaki yani Anadolu'daki çeşitli inanışlardan ve mistik öğelerden beslenmiştir. Resimlerinde metafor olarak doğu kültüründen beslenen İnan; teknik olarak ise genellikle batılı tarza yaklaşmıştır. İnan; soyut olarak yaptığı çalışmalarına, özellikle stilize etmekten kaçındığı somut simgesel öğeler yerleştirmiştir. Ergin İnan'ın kullandığı simgesel öğelerin en başında böcekler gelmektedir. Soyut eserlerinin üstünde böcekler en ince ayrıntısına kadar resmedilmiştir. Ergin İnan ve böcekler arasındaki bağın başlangıcı; İnan'ın Salzburg'ta birlikte çalışmaları yürüttüğü hocası Prof. Emilio Vedova'ya yazdığı bir mektuba böcek çizmesi ile gerçekleşmiştir. Daha sonra İnan; böcekleri eserlerinde işlemeye ve kendi tekniğini geliştirmeye başlamıştır. Ergin İnan; eserlerindeki böcekler için, tek başlarına bir anlam ifade etmediklerini onların eserin içinde anlamlarını bulduklarını ifade etmiştir.

2. ERGİN İNAN VE SANAT YAŞAMI

Ergin İnan, 1943 yılında Malatya'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Malatya'da tamamlamış 1962 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanarak kaydını yaptırmıştır.

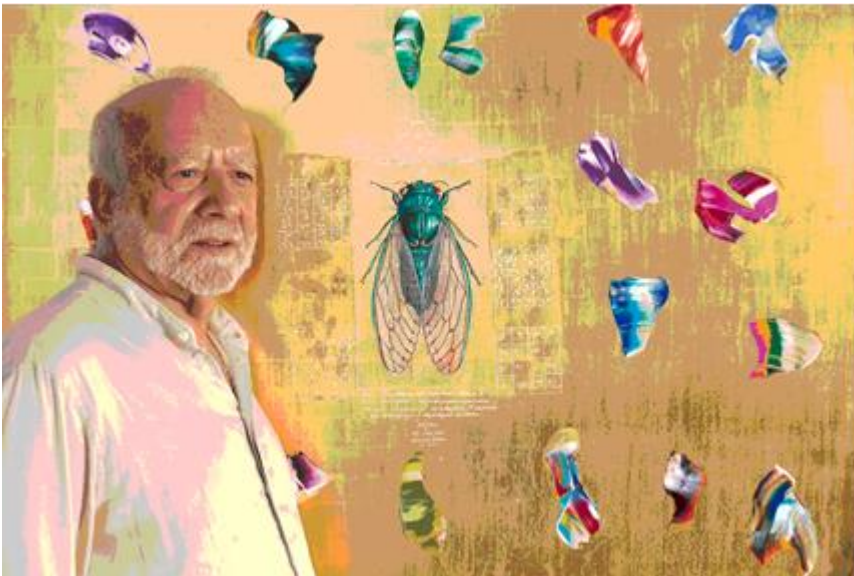
Ergin İnan'ın resme olan ilgisi ve yeteneği ilkokul yıllarından itibaren fark edilmeye başlanmıştır. Sanat Tarihçi Prof. Dr. Kıymet Giray, Ergin İnan'ın resme başlaması için şu sözleri sarf etmiştir:

"Sanatçı ilkokul yıllarında sürekli olarak resim yapmış ve kendisine resim yaptırılmıştır. Tarih şeritlerini yapmak, anma günlerini resimlendirmek ondan beklenen görevler olmuştur. Lise yılları İnan için resim yapma konusunda ilk bilinçlenmenin yaşandığı dönemdir. Ressam olma

isteğinin ilk kıpırtılarını bu yıllarda duyumsamaktadır. Lise defterinin kenarlarına doldurulan desenler bu dürtünün boyutlarını göstermekle kalmaz. Resim derslerinin de en gözde öğrencisidir. Resim derslerinin akışı içinde konuların anlatımında öğretmenine yardımcı olmaktadır (Giray'dan aktaran Akgül, 2014, s. 137)."

İnan, bir yıl süreyle hukuk eğitimi almıştır. Hukuk fakültesinde okurken İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu (Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi) Resim Bölümü'nün yetenek sınavlarını kazanan İnan resim öğrenimine başlamıştır. İnan resim öğrenimini bitirdikten sonra, 1968 yılında Helmut Hungerberg'in asistanı olarak mezun olduğu okulda göreve başlamıştır. 1969 yılında Salzburg Yaz Akademisi'ne burslu olarak gitmiş ve Prof. Emilio Vedova ile resim çalışmalarını sürdürmüştür. Federal Almanya Hükümeti'nin "Alman Akademik Öğrenci Değişimi" bursunu 1970 yılında kazanan sanatçı, üç yıl boyunca Münih Güzel Sanatlar Akademisi'nde Prof. Rudi Tröger ve Prof. Max Zimmerman ile resim, özgün baskı alanında çalışmalar yapmıştır. Bu arada Paris, Venedik, Verona, Mantova ve Floransa'da bulunan müzelerde incelemelerde bulunan Ergin İnan, "Baskıresim Teknikleri" adlı teziyle mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından aynı okula 1975 yılında öğretim görevlisi olarak atanmıştır. 1982 yılında öğretim üyesi olarak çalıştığı Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'nde 1985 yılında profesör olarak görev almaya başlamıştır. On beş yıl boyunca aksatmadan katıldığı Kunstausstellung - Wasserburg am in Germany sergilerine süresiz katılım şansını 1972 yılında jüri seçimiyle yakalayan sanatçı, 1985 - 86 yıllarında Berlin Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda konuk profesör olarak desen dersleri vermiştir (Türkyılmaz, 2013, s. 410).

Resim 1: Ergin İnan (www.ergininan.com)

Ergin İnan, sanatını Doğulu ve Batılı sanat iklimlerinden esinlerle oluşturmuştur. Her ne kadar yurtdışında öğrencilik yapmış ve öğretim görevlisi olarak çalışmış ise de İnan, Anadolu kültüründen vazgeçmemiştir. Eserlerinde öne çıkardığı doğu sentezinin daha çok Anadolu'yu anlattığı görülebilmektedir.

Sanatçının Doğu-Batı birleşiminde öne çıkardığı “doğu” daha çok Anadolu kültürüyle ilişkilidir. Anadolulu bir sanatçı olarak, Anadolu onun için, Osmanlı, Selçuklu ve aynı zamanda Bizans, Yunan ve Roma gibi değişik kültürlerin içinde eriyiğe dönüşmüş olduğu bir kaptır (Bussche, 2004, s. 31). Ergin İnan; sanat yaşamı boyunca, kendine has tarz ve teknikler ortaya koymuştur. Anadolulu kimliğini Batı'da aldığı eğitim ile harmanlayan İnan'ın eserlerinde; geleneksel ve mistik kültürel öğelere rastlanmaktadır.

Özellikle eski kaligrafik yazılar, Mevlana'dan esinlenmeler, hayvansal imgelemeler İnan'ın eserlerinde öne çıkmaktadır. İnan; kimi zaman eski bir sahaftan aldığı kitabın içinden çıkan eski yazılı sayfaları, kimi zaman da en ince ayrıntısına kadar anatomik bir bozuntuya uğratmadan böcekleri; kısacası canlı ve cansız varlıkları eserlerinin nesnesi olarak kullanmaktadır.

İnan, yarattığı düşsel dünyada imgelere, simgelere, yaşama ve dünyaya dair kişisel düşüncelerine yer verir. Oluşturduğu bu dünyanın esas kahramanı çoğunlukla insan olsa da onun resimlerinde zaman zaman renkli böcekler, sürüngenler, tuhaf yaratıklar, yusufoçuklar, yapraklar ve su damlacıkları da kompozisyonlarına girer (İpşiroğlu, 2000: 149).

Ergin İnan eserlerinde, soyut insan düşüncesini ve kavramını ele almıştır. Yapıtlarında, fantastik gerçekçi bir üslup içinde çok yönlü ve görüntülü varlıkları anatomik, tinsel bağlamında, ele alarak evrensel ve kültürel imgelere dönüştürmüştür. Böceklerle ve yazıyla oluşturduğu mektup dizilerini gerçekleştirmiştir. Ergin İnan'ın sanatında, yaşam ve gerçeklik karşısındaki insan varlığının düşünsel bağlamda tavır ve yorumu öne çıkmaktadır. Kaligrafik kolajların böcek çizimleri ve anatomik figür etütleriyle bir arada bu felsefeyi oluşturacak bir temel üzerinde biçimlendiği resimler özgün bir yaklaşımdan kaynaklanmaktadır (Bayramoğlu, 2013, s. 18-19-20).

Sanatçı, yapıtlarını belli konular ve başlıklar çerçevesinde dizilere dönüştürmektedir. Portre/Psiko-portreler, Mektup/lar, Yazıt/lar, El/ler, Ayak/lar, Baş/Kafa/Yüz Silüetleri, Kapı/lar bu serilerden başlıcalarını oluşturmaktadır (Türkyılmaz, 2013, s. 108). Sanatçının eserlerinin çoğunda; dinsel öğeler ve çeşitli inanışlardan etkiler simgesel ya da soyut bir şekilde kendini göstermektedir.

Ergin İnan'ın "İnsanın kendi özüne ulaşması gerek. İnsan kendi kendine hep sorular soruyor. Bu da yaptığımız işe yansıyor. Biz resim sanatında Batı eğitiminden geçtik. Bu eğitim bir yere kadar götürüyor insanı. Ama insanın muhakkak onu diğerlerinden ayıran özellikleri vardır. Sanatta da böyle değil mi! Bir Batı sanatı bir de Doğu sanatı yok mu? Bir de insanın doğumundan itibaren kendi yaşadığı yetiştiği çevre var. Belli bir coğrafyada doğuyor, belli bir kültür içinde yetişiyorsunuz. İster istemez bunların özelliklerini içinize alıyorsunuz ve hayatınıza yansıtıyorsunuz. Ben Doğu'da, Malatya'da doğdum. Eski Malatya'da Selçuklular vardı. Biraz ötede Nemrut vardı, şu vardı, bu vardı. Çocukluğunuzda tüm bunları içinize alıyorsunuz. Eğer bir ressam özelliğiniz varsa bunları görsel olarak alıyorsunuz. Ben Alman ekolünde eğitim aldım. Bu ekolün süzgecinden geçtim ama, bir noktadan sonra farklılaşıyorsunuz. Sanatınızı da ayırıyorsunuz. Kişiliğinizi ortaya koymalısınız (İnan'dan aktaran Çokyığıt, 2009)." sözleri kültürel beslenmelerini aldığı eğitim ile harmanlayarak oluşturduğu sanat anlayışını açıklar niteliktedir.

3. RESİM SANATINDA BÖCEK İMGESİ

İnsanoğlu tarih sahnesine çıktığı andan itibaren çevresinde bulunan kimi zaman dost kimi zaman da düşman olarak algıladığı ve onları kutsal saydığı hayvanları çağlar boyunca kültürleştirerek sembolik anlamlarla değerli kılmıştır (Beydiz, 2016, s. 9). İnsanoğlu hayvan imgelerini gerek kutsallık gerekse gücün sembolü veya kendisini etkileyen bir nedenle ifade etmek için sanat ve estetik kaygısı taşımadan duygularını dışa vurmuştur. Bu duygular hayvan imgelerini bazen düz zeminde bazen de üç boyutlu yüzeylerde çizerek, dokuyarak, işleyerek, kazıyarak uygulamışlardır.

Resim sanatı içerisinde hayvan teması; ilk insanların yaşayışlarına dair bulgular ortaya koyan mağara resimlerinde dahi kendini göstermektedir. İlk insanlar mağara duvarlarına çevresinde var olan ve birlikte yaşadıkları etkilendikleri çeşitli hayvan resimleri çizerken o günün şartlarında sanat kaygısı taşımamış olsalar da düşünce ya da hareketlerini imgeleme kaygısı içerisindeydiler.

Bazı sanatçılar da yaşamın özünü, varoluş nedenlerini tablolarına yansıtırken; böcekleri imge olarak ele almışlardır. Böceklerin yaşam süreçleri; birçok eserde insan yaşamı ile özdeşleştirilmiş, insanın duygu ve düşüncelerini yansıtan bir simge olarak görülmüştür. Böceklerin bir insan darbesi ile yaşamlarının sonlanabilecek olması metaforik olarak insan yaşamındaki güçlü-güçsüz dengesini de sorgulatmaktadır. Ayrıca; böceklerin batıl inançlarda, halk hekimliğinde, hammadde ve boyarmadde gibi işlevsel alanlarda kullanılmaları onları insan yaşamında önemli kılmaktadır.

Örneklendirmek gerekirse; Eski Mısır'da gübreböceği (*Scarabeus sacer*) yaşamın, ölümsüzlüğün ve varoluşun simgesi olmuştur (Ratcliffe, 2006, s. 86). Japonya'da geyik böceklerinin kurutulup yenmesi halinde gebe kalınacağına inanılırken (<http://www.milliyet.com.tr/japonlar-geyik-bocegine-sardi-gundem-1891263/>), Ankara Kahramankazan yöresinde oğlan böceğinin yazdan toplanıp kurutulup, bir çıkı içine konulup çocuğu olmayan kadının rahmine yerleştirilmesi ile gebe kalacağına inanılır (Begic, 2013: 292). Japonya ve Kahramankazan'da aynı böceğin benzer beklentilerde farklı uygulamalara konu edilmesi dikkat çekicidir. Bu örneklerden böcekler çeşitli misyonlar yüklendiği çıkarılabilir. İnsan yaşayışında anlamlandırılan ve yer edinen böcekler sanatta da farklı şekillerde dışa vurularak imgeleştirilmişlerdir. Çünkü insan, kendi yarattığı sembolik bir dünyada yaşar: dil, mitos, sanat, din, bilim... bu dünyanın öğeleridir. İnsan doğrudan doğruya gerçeklikle yüz yüze gelemez; dilin, mitosların, sanat formlarının, dinlerin ördüğü ağın -yarattığı kültürün-aracılığıyla bakar dünyaya (Kuçuradi'den aktaran Apa, 2015, s. 30).

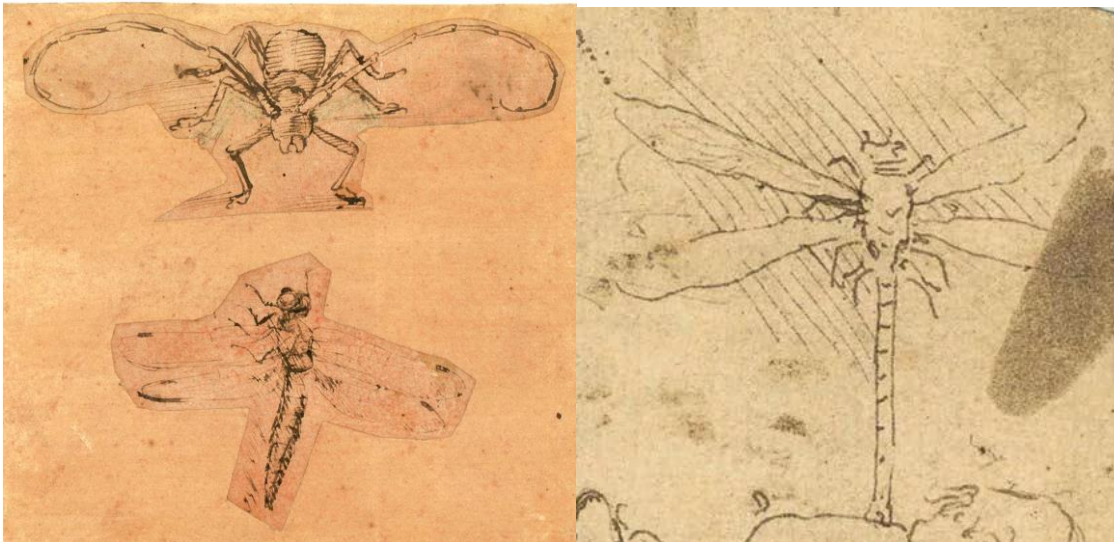
Edebiyet alanında; Franz Kafka'nın *Dönüşüm* eserindeki Gregor Samsa'nın böceğe dönüşmesi, ailesine ve topluma kendine kabul ettiremediği çaresiz süreç bu sebeplerle literatüre geçmiş insan-böcek imgeleşmesinde oldukça önemli bir eserdir. Resim sanatında özellikle de formlarından ve simgeledikleri inanışlardan dolayı böcekler ressamlar tarafından da oldukça fazla bir şekilde kullanılmaktadır. Böcekler; ressamların tasarladıkları, düşledikleri veya düşündükleri imgesel anlamlarına göre eserlerde soyut ya da somut bir şekilde yer bulmaktadırlar.

Francesco del Cossa'nın 1470 tarihli Meryem'e Müjde isimli tablosunda salyangoz figürü bulunmaktadır. Helen Eltinger'e göre resimdeki salyangoz; temiz havadaki çiğın bir deniz salyangozunu hamile bırakabildiği gibi, Meryem'in de kendisini hamile bırakabileceğini vurgulamaktadır (Simons, 2015, s. 307).

Resim 2: Meryem'e Müjde, Francesco Del Cossa (1470) (Simons, 2015, s. 306-307)

Ressam ve Bilim insanı Leonardo Da Vinci fizik ile ilgili çalışmalarında doğayı gözlemlemiş ve doğadaki canlıları incelemiştir. Leonardo da Vinci'nin doğal dünyayı anlama arayışı; çalışma, işleyiş yoluyla algı ve akıl yürütme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Leonardo tarafından üç böcek çizimi iyi bilinmektedir ve böcek çizimleri ile uçuş çalışmalarına yönelik araştırmalar yaptığı iddia edilmektedir (Kritsky ve Mader, 2010, s. 179).

Resim 3: Uzunboynuz böceği ve Yusufçuk / Yusufçuk Böceği, Leonarda da Vinci

(Biblioteca Reale Tulin, Italy)

(Bibliotheque de l'Institut de France, Paris)

Resim 4: Lahana Kelebeği, Leonardo da Vinci (Bibliothèque de l'Institut de France, Paris)

Sürrealist ressam Salvador Dali; henüz beş yaşındayken uğur böceklerini kavanozlarda biriktirmiş. Hatta bir gün kuzeni Dali'ye bir yarası vermiş ve onu da kavanoza kapatan Dali ertesi gün kavanozu ters bir vaziyette ve etrafı karıncalar sarmış bir halde bulmuştur. Etrafı karıncalarla sarılmış olan yarasayı alıp ısırın Dali karıncalardan iğrenmiş ve o günden sonra karıncalar Dali için; ölümü ve çürümüşlüğü simgeler duruma gelmiştir. Ayrıca Dali karıncaları vücutla ilgili cinsel çekicilikle de bağdaştırmış ve eserlerinde karıncaları oldukça fazla kullanmıştır (Kritsky, Mader ve Smith, 2013, s. 31).

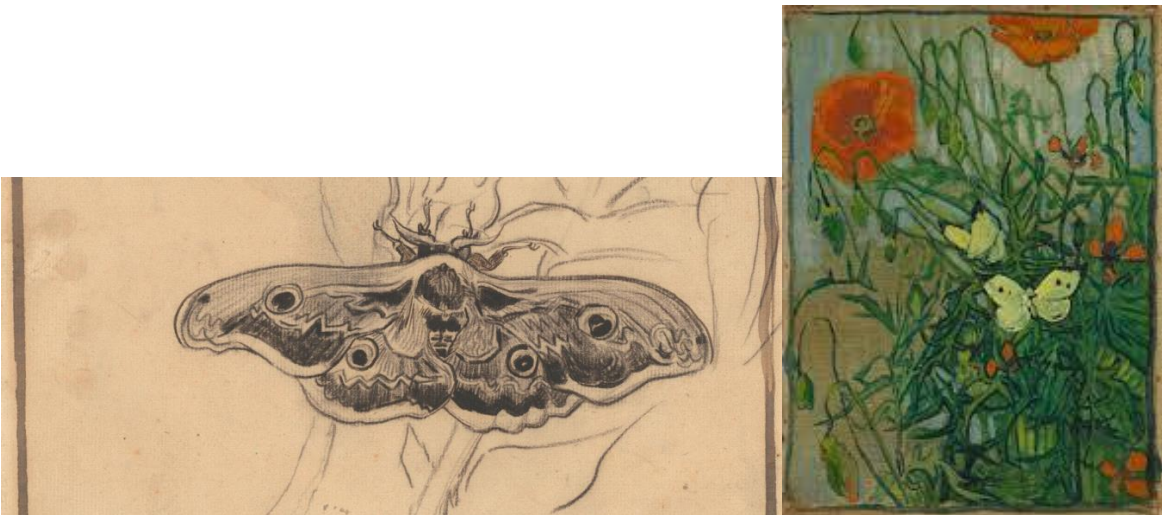
Resim 5: The Font tablosundan detay, Salvador Dali (1930) (Salvador Dali Museum, St. Petersburg)

Resim 6: Daddy Longlegs of the Evening- Hope! tablosu, Salvador Dali (1940)

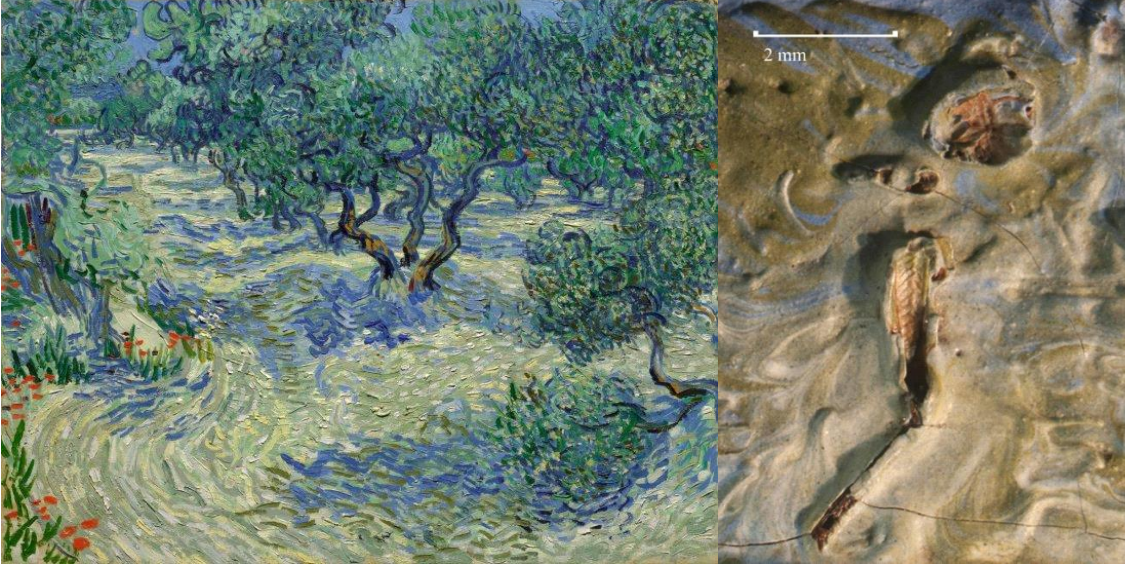
(Salvador Dali Museum, St. Petersburg)

Resimlerinde sıkça doğayı gözlemleyen ve kendi tarzına göre yorumlayan Vincent Van Gogh da böcekler ile ilgili çalışmalarda bulunmuştur. Ressam özellikle kelebekleri oldukça fazla resmetmiştir. Kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarda açık havada resim yapmaktan çok hoşlandığından bahseden Van Gogh'un ünlü resimlerinden biri olan "Zeytin Ağaçları" isimli eserine de doğadan bir çekirge misafir olmuştur. Ressamın; 1889-1890 yıllarında Fransa'da resmettiği eserdeki çekirgenin o yıllardan beri orada olduğu tespit edilmiştir ve bu çekirge sayesinde resmin yapılış yeri, şekli, zamanı hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır (<https://www.sciencealert.com/tiny-grasshopper-van-gogh-masterpiece-olive-trees-1889>).

Resim 7-8: Dev Tavuskuşu Güvesi (1889) / Butterflies and Poppies , Vincent van Gogh (1889)

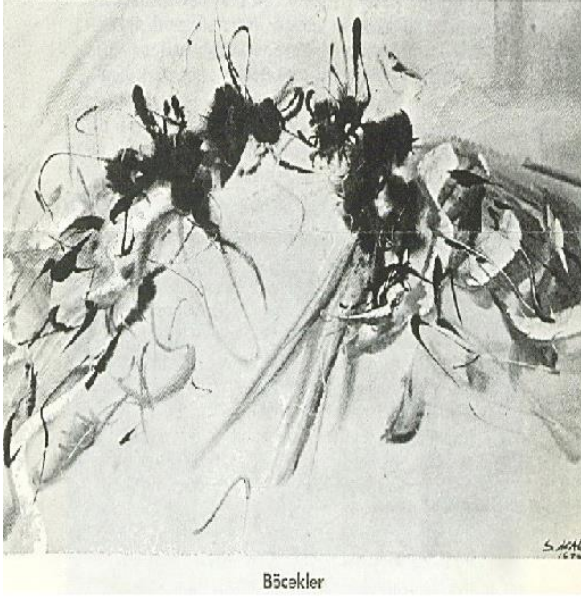
(<https://www.vangoghmuseum.nl/en/search/collection?q=&pagesize=105&v=1>)

Resim 9: Zeytin Ağaçları, Van Gogh (1890) (<https://www.sciencealert.com/tiny-grasshopper-van-gogh-masterpiece-olive-trees-1889>)

Türk Ressam Salih Acar; 1978 yılında "Kelebekler, Böcekler ve Balıklar" isimli bir resim sergisi açmıştır. Sergi kataloğunda Güvemli; "Neden böcek resmi yapar Salih Acar?" sorusunu sormuş ve "Gözbağcılıktan nefret ettiği için. Herşeyi halis formları içinde gözümüze sokmak istediği için." diyerek cevaplamıştır (Güvemli, 1978, s. 2). Yine Türk Ressam Mehmet Güleryüz'ün; "Bir Böcek Gördüm" isimli bir eseri bulunmaktadır. Abidin Dino da 1978 yılında "Karıncı, Ağustos Böceği" isimli tablosu ile böcekleri resmin nesnesi olarak ele alan Türk ressamlardan sayılabilmektedir. Bir diğer Türk ressam Bünyamin Balamir de eserlerinde kelebeklere sıkça yer vermiştir.

Resim 10: Böcekler, Salih Acar (1978)

(<http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/40644/001595447013.pdf?sequence=1>)

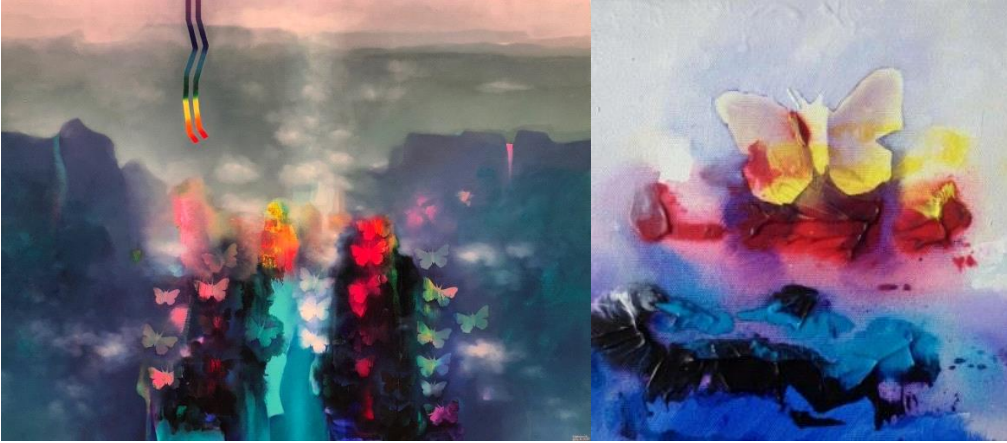

Resim 11: Bir Böcek Gördüm, Mehmet Gülyüz

(<http://theempireproject.com/lang-EN/artists/0-8/selected-969/>)

Resim 12: Karınca, Ağustos Böceği, Abidin Dino (1978) (www.beyazart.com/salon-muzayede/11.-ÇAĞDAŞ-VE-MODERN-SANAT-MÜZAYEDESİ)

Resim 13: Bünyamin Balamir'in Kelebekli Eserlerinden Örnekler

(<http://www.tamsanat.net/sanatcilar/eserleri.php?sanatci=178>)

Ressamlar doğadaki böceklerden genelde imgesel olarak etkilenmişler ve eserlerine oldukça fazla taşımışlardır. Entomologlar da böcek bilimi ile ilgilenirken kimi zaman ressamlardan etkilenmişlerdir. Picasso minimalist hayvan çizimlerinde bir kelebeğe yer verirken; entomologlar da bir böceğe renk ve desenlerinden ötürü Picasso ismini uygun görmüşlerdir.

Resim 14: Kelebek, Picasso

[\(http://www.pablocicasso.net/drawings/\)](http://www.pablocicasso.net/drawings/)

Resim 15: Picasso Böceği

<http://web.stanford.edu/~siegelr/insects/picasso.html>

4. ERGİN İNAN'IN RESİMLERİNDEKİ BÖCEK İMGESİ

Ferit Edgü, Ergin İnan'ın eserleri için; "Onun resimlerini okumaya çalıştığımda görüyorum ki, imler, simgeler ve anlamlar açısından bir hayli zengin ve karmaşık bir dünyadır" (Türkyılmaz, 2013, s. 112). demiştir. Ergin İnan; böcekleri neredeyse eserleri ile özdeşleşmiş birer imge olarak eserlerinde sıkça kullanmaktadır. Sanatçı böcekler ile birlikte; varoluşu ve insanlığın dünyasını da resmetmektedir.

Ergin İnan'ın böcekleri ilk defa resminde ele almasının hikayesi onun yurtdışındaki eğitimini tamamlayarak dönmesinden sonraya denk gelmektedir. Ergin İnan yurda döndükten sonra; ailesini ziyaret etmek için Malatya'ya gitmiştir. Orada bulunduğu sırada Prof. Emilio Vedova'ya bir mektup yazmaya niyetlenmiştir. Mektubunu yazarken bahçede toprağın üzerinde gezinen böcekler gözüne ilişmiştir. "Bir ressam, başka bir ressam tarafından gönderilecek mektubun dili resimden başka ne olabilir ki" düşüncesi ile böcekleri mektuba çizmiştir. Böceklerin İnan'ın resminde girip yer etmesi işte bu mektupla başlamış olur. İnan, daha sonra da pek çok dostuna, kıyısında bucağında böceklerin gezindiği mektuplar yazmayı sürdürmüştür (Ünlü, 2018).

Giray; sanatçının eserlerinde böcek kullanmasını, "Belleğinde derin izler bırakan çocukluk yılları büyük bahçeler ağı içinde geçirmiştir. Derin yeşiller, parlak kırmızılar, sonbaharın kuru solgun sarısı, günü ve doğayı aydınlatan sarıcı maviler bu renkler üzerinde buğular ve özellikle de çiğ damlaları, dalların ve yaprakların arasından süzülerek toprağı değişken ve sınırsız parçalara ayıran ışıklar arasında türlü bütüncüllükler ve özellikle de böcekler dünyasını izleyerek büyümüştür " (Giray'dan aktaran Akgül, 2014, s. 137). sözleri ile yorumlamış,

sanatçının yaşadığı coğrafyanın etkileri ile alt benliğine işleyen nesnelere eserlerinde ele aldığından bahsetmiştir.

Resim 16: Retrospektif III (190 x 210 cm) (2016) / Tuval üzerine karışık teknik (www.ergininan.com)

İnan'ın böcekleri ele alış şekli ve temsil ettiği düşünce; bugüne kadar farklı şekillerde yorumlanmıştır.

Kıymet Giray; Franz Kafka'nın "Dönüşüm" adlı romanını temel alarak kahramanın bir sabah böcek olarak uyanmasını ve hayatını bundan sonra bu şekilde geçirecek olmasından bahsetmiş; "Dönüşümü sorgulayan ve yaşamı altüst eden serüven böyle başlar ve gerilimi düşünceyi tetikleyerek, alt üst ederek sürüp gider. Duygusal etkiler ve yeni gerçekliklerle yüz yüze gelinen, daha doğru bir yorumla yüzleşme başlamış olur. İnan, bu gelişimi çözümlediğinde resimlerinin tasarımlarında böcekler ve dönüşümler yepyeni ve özgün değerlere ulaşır." (Ünlü, 2018). yorumunda bulunmuştur.

Resim 17: Kafka Serisi'nden (208 x 51 cm) (2006) Tuval üzerine karışık teknik (www.ergininan.com)

“Gönülde olanı çizmek” olarak ifade ettiği resim tavrıyla, böcek yaşamının en ince ayrıntılarını, insana dair vücut dilinin yorumuyla birleştirdiği çalışmalarında, anlamı insan varoluşuna koşut bir gize indirgemeye çalışmaktadır. Sanatçının bedenleri ve suretleri fiziksel dünya ve dış benzerliklerin ötesinde varoluşun iç dünyasını yansıtmaktadır. İnan'ın figürleri “kendisi olduğu ölçüde, kendi dışında yer alan her şeyi temsil etme potansiyeline sahiptirler (Bal, 2009, s. 43).”

Kubilay Akman'a göre, "İnan'ın resmettiği yusufçukların formu çarşıdaki İsa'ya, altın varak veya balmumu çıkarmalardan yağlıboya, resimden enstalasyona doğru uzanan çizgiler; yerelliğin küresellikle, İslam'ın Hıristiyanlık'la, gelenekselliğin moderniteyle, sekülerliğin mistisizmle buluştuğu düğüm noktalarıdır." (Akman, 2004, s. 65).

İnan'ın öldükten sonra dirilerek kendi varlık felsefesinin derinliklerinde gizli kalmış sırları keşfetme savaşına girmiş görünen insanları, böceklerin dünyasıyla özdeş tutmaktadır kendilerini. İnan'ın insanları, bir Doğu temsilinin içinden sızarak karşımıza çıkar ve bizim içimize birtakım kuşkular salar. Bu kuşkular aracılığıyla çevremizdeki yaşamın içinde yer alan insandan farklı, yeni bir "insan" imgesiyle karşılaşırız. İçselliğin dışa vurulduğu bu imge, aynı zamanda tinsellik yanı ağır basan, o nedenle de izleyiciyi maddenin ötesine taşıyan bir insan varlığına tekabül eder (http://www.ergininan.com/#n_detail/2).

Yılmaz'a göre; "İnan böceklerin resminin dili olduğunu ifade etmiş ve tasarımlarında birçok kez kullanmasını mektup yazma isteğiyle başladığını söylemiştir. Kaligrafik yazıların ise eskimişlik, yıpranmışlık görüntüsünün kendi iç dünyasında bıraktığı bir hüznü olarak dile getirmiştir. Edebi bir dilin bu duyguları anlatmada yetersiz olarak görmüş ve bu durumu estetik bir yaklaşım biçimiyle eserlerinde renk ve çizimlerle ifade yoluna gitmiştir" (Günebakmaz & Arda, 2019, s.15).

Sanatçının böcekleri kullanması ile ilgili çeşitli yorumlar olduğu gibi Ergin İnan da kendisine, böcek figürlerinin sembolik anlamlar içerip içermediğini sorulduğunda; "Böcekler tek başına bir anlam içermiyor, resimlerin içerisine konulduğu andan itibaren bir şeyler ifade ediyor." açıklamasında bulunmuştur. Böcek figürleri arasında yusufçuğu sevdiğini ve yusufçuğun Mesnevi'de de bahsinin geçtiğini belirterek, "Pervane diye geçer Mesnevi'de. İnsanı simgeler ve onun ışığa, nura doğru kanat çırpıp yanmasını, yok olmasını temsil eder." demiştir (Ünlü, 2018). Mesnevi'den oldukça ilham alan sanatçı 2007 yılında Mevlâna'nın doğumunun 800. yılı anısına İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı ile "99 Şiire 99 Resim" isimli bir proje gerçekleştirmiştir (http://www.ergininan.com/#n_detail/9). İnan'ın bu projedeki resimlerinde de böcekler ön plandadır.

99
Şiir,
99
Resim

İKSV
SARIM

Resim 18: 99 şiir, 99 Resim (www.ergininan.com)

Resim 19: İsimsiz (210x200 cm) (2012)   Resim 20: İsimsiz (215x155 cm) (2016)

Tuval üzerine karışık teknik

Ağaç üzerine karışık teknik

(www.ergininan.com)

(www.ergininan.com)

Kaya Özsezgin'e göre, "Sanatçı bütünü, ayrıntılar içinde yansıtarak ya da bütünün mikroskobik organizmasını kılı kırk yaran bir işçilikle göstererek, bir anatomi ya da biyoloji uzmanı gibi çalışmayı sevmektedir (Türkyılmaz, 2013, s. 108). İnan'ın; 'bilimsel böcek' çizimleri için, "Böcekleri hiçbir zaman deforme etmedim. Deforme edilmiş bir resim anlayışı zaten var tabloda. Oradaki böceği de deforme ettiğiniz zaman resimde kaybolup gider. Oysa onun orada bir sözü olması, bakışı birdenbire oraya kilitlemesi lazım. Resim, görsel bir olgu sonuçta" (Ünlü, 2008) sözleri de bu görüşü destekler niteliktedir.

PROF ERGİN İNAN'IN TUVALİNDEKİ ENTOMOLOJİK İMGELER

Ergin İnan'ın desenlerinde de böcekleri görmek mümkündür. Hasan Bülent Kahraman Ergin İnan'ın "Günlükler" adı altında topladığı desenleri için; "Nesnenin dışında, ona gerektiğinde sırtını dönerek, başka bir dünyanın ağır kapısını aralayarak giriyor desene. Orada bilmediğimiz bir öyküyü anlatıyor bize. Gizlerle dolu bir öykü. Ergin İnan sadece Tanrısal becerisiyle değil, Tanrı ötesi yaratıkları, bize kendimize ait ama adını koyamadığımız, tanımlayamadığımız, dile getiremediğimiz duygularımızın, gerçeğimizin kapısını da aralayan dünyası, yaratıkları, ilişkileriyle kuruyor bu sprezzatura düzlemini. İçinde yaşadığımız, tanıdık dünyanın, Rönesans sanatçıları tarafından 'öğrenilen', araştırılan gerçekliğinden kurtulmuş, yeni bir dünyayı kuran, anlatan desenler bunlar. Belleğin ve bilincin değil, imgelemin desenleri (<http://www.beyazart.com/img/pdf/ergin-inan.pdf>)." yorumunda bulunmuştur. Ergin İnan'ın eserlerinde imgeleme oldukça hissedilmektedir.

Resim 21: Ergin İnan'a ait desenlerden örnekler (<http://www.beyazart.com/img/pdf/ergin-inan.pdf>)

5. SONUÇ

Prof. Dr. Ergin İnan hem sanatçı kişiliği ile Türk resmi için, hem de akademisyen kimliği ile Türkiye'de yeni ve özgün ressamların yetişmesi adına Türk Eğitim Sistemi için oldukça önemli bir isimdir. Ergin İnan; Anadolu'da doğmuş büyümüş ve kültürel alt yapısını bu coğrafya üzerinde geliştirmiştir. Resim eğitimine başladıktan sonra yurtdışında aldığı eğitim ile tekniğini ve bakış açısını geliştirme olanağı yakalamıştır. Modern resim, baskı gibi tekniklerde kendini geliştiren sanatçı eserlerinde; esin kaynaklarını genellikle doğup büyüdüğü coğrafyadan seçmiştir.

Böcekler; geçmişten günümüze insan yaşayışının bir parçası olmasının uzantısı olarak birçok sanat dalında kullanılmıştır. Kimi zaman bir sanat eserinin nesnesi, kimi zaman da bir duygu ya da düşünceyi imgeleme amacı ile kullanılan böcekler; formlarından dolayı görsel sanatların bir dalı olan resimde de sıkça kullanılmışlardır. Prof. Dr. Ergin İnan'ın yurtdışındaki meslektaşına yazdığı bir mektupla başlayan böcek çizme serüveni de daha sonra tablolarında ve desenlerinde de devam etmiştir. İnan ilk olarak yaşadığı coğrafyadan bir böceği gözlemleyerek mektubuna taşımış, ilerleyen yıllarda Mevlevilik ve Hz. Mevlana'nın mesnevisi ile yakından ilgilenmesi sonucunda Yusufçuk böceğini de imgesel olarak eserlerinde kullanmıştır.

Günümüzde; resim sanatı için oldukça önemli bir isim olan Ergin İnan'ın eserlerinin; böcekler ile özdeşleştiği görülür..

6. KAYNAKÇA

Akgül, E., K. (2014). *Cumhuriyet Döneminde Geleneksel Tarzda Çalışan Türk Ressamlar* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Denizli.

Apa, M. (2015). Canlılar Dünyası ve Sanat. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları*, 32, 13-34.

Bal, A.,A. (2009). Çağdaş Türk Resminde İmge Örüntüsü Bağlamında Beden Temsilleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Yedi:Sanat,Tasarım ve Bilim Dergisi*, 2, 39-45.

Bayramoğlu, M. (2013). 20. Yüzyıl Türk Resim Sanatında Geleneksel Türk Sanat Örneklerinin Etkisi. *Kalemişi Dergisi*, 1 (2), 1-40.

Begiç, H. N. (2013). Ankara Kazan yöresinde halk hekimliği. H. N. Begiç (Ed.), 2. Uluslararası Ankara-Kazan ve Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu ve Uluslararası Sanat Çalıştayı bildiriler kitabı içinde (ss. 289-293). Ankara: Kazan Belediyesi Yayınları.

Beydiz, M.,G. (2016). Mitolojiden Sanata Hayvan İmgesi. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Günebakmaz, M. K., & Arda, Z. (2019). Ergin İnan'ın Mesnevi Temalı Baskı Resimleri Üzerine Bir İnceleme. *Sanat Dergisi*, (33), 13-18.

Güvemli, Z. (1978). *Salih Acar / Kelebekler, Böcekler ve Kuşlar*. Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetleri Sergi Kataloğu. <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/40644/001595447013.pdf?sequence=1> adresinden 22 Haziran 2018 erişilmiştir.

<http://www.pablocicasso.net/drawings/> adresinden 23 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

<http://web.stanford.edu/~siegelr/insects/picasso.html> adresinden 23 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

<http://www.beyazart.com/img/pdf/ergin-inan.pdf> adresinden 22 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

http://www.ergininan.com/#n_detail/2 adresinden 24 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

http://www.ergininan.com/#n_detail/9 adresinden 24 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

<http://www.milliyet.com.tr/japonlar-geyik-bocegine-sardi-gundem-1891263/> adresinden 23 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

<https://www.sciencealert.com/tiny-grasshopper-van-gogh-masterpiece-olive-trees-1889> adresinden 23 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

<https://www.vangoghmuseum.nl/en/search/collection?q=&pagesize=105> adresinden 25 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

İpşiroğlu, N. (2000). *Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri Resim*. İstanbul: Papürüs Yayınevi.

Kritsky, G. & Mader, D. (2010, Fall). Leonardo's Insects. *American Entomologist*, 178-184.

Kritsky, G., Mader, D. & Smith, J.,J.(2013, Spring). Surreal Entomology, The Insect Imagery of Salvador Dali. *American Entomologist*, 29-37.

Ratcliffe, B., C. (2006). Scarab Beetles In Human Culture. *Papers in Entomology*,5, 85-101.

Türkyılmaz, H.,Ö. (2013). *Çağdaş Türk Resminde Gelenek Sorunsalı* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.

www.beyazart.com/salon-muzayede/11.-ÇAĞDAŞ-VE-MODERN-SANAT-MÜZAYEDESİ

Simons, P. (2015). Saliency and the Snail: Liminality and Incarnation in Francesco del Cossa's Annunciation (c.1470). J. Spinks & D. Eichberger (Ed.), *Religion, the Supernatural and Visual Culture in Early Modern Europe* içinde (s. 305-329).

<http://theempireproject.com/lang-EN/artists/0-8/selected-969/> adresinden 22 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

Bussche, Willy van den. (Nisan 2004). Ergin İnan "İz". *Artist*, 18(4), 30-35.

Akman, K. (Mayıs-Ağustos 2004). Ergin İnan'ın Sanatında Tılsımlı İmgeler. *Türkiye'de Sanat*, 64, 62-65.

Çokyiğit, C. (2009, Ocak 22). Ergin İnan ve Böcekler Konsepti Üzerine. 24.06.2018 tarihinde <https://www.istanbulsanatevi.com/makaleler-roportajlar/roportajlar/ergin-inan-ve-bocekler/> adresinden erişilmiştir.

Ünlü, S. (2018, Ocak 30). Ergin İnan'ın İmge Denzinde Yüzen Kabuklu ve Kanatlı Adalar! *İsmek El Sanatları Dergisi*, 24. <http://ismek.ist/blog/icerik.aspx?p=7124> adresinden erişilmiştir.

www.ergininan.com adresinden 23 Haziran 2020 tarihinde erişilmiştir.

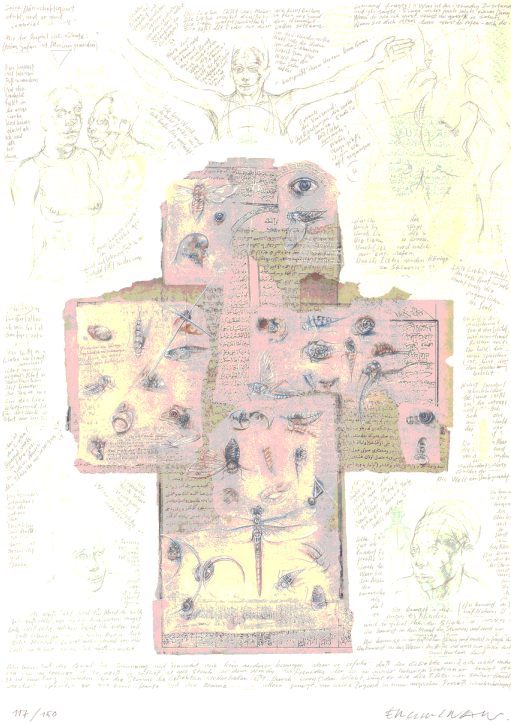
PROF ERGİN İNAN'IN TUVALİNDEKİ ENTOMOLOJİK İMGELER

İstanbul İkonası
64 x 43.5 cm
1998
Baskı

Yüz Yüze Olmak
100 x 70 cm
2006
Ahşap üzerine karışık teknik

Mesnevi
63.00 x 44 cm
1989

Lithography
35 x 25 cm
2007
Kağıt üzerine karakalem çizim

İlyas Mektubu

56 x 77 cm

2005

Ağaç üzerine karışık teknik

Mesnevi VI. Seri / Rumi

245 x 93.5 cm

2008

Ağaç üzerine karışık teknik

Amos

220 x 28 cm

2006

Ağaç üzerine karışık teknik

Kafka Serisi'nden
208 x 51 cm
2006
Tuval üzerine karışık teknik